

Polisen vs kriminella

**En kritisk diskurs- & textanalys om hur kriminella
och Polismyndigheten konstrueras i en
myndighetsgemensam broschyr från år 2019**

Av: Liv Jansson

Handledare: Johanna Prytz
Södertörns högskola | Institutionen för kultur och lärande
Kandidatuppsats 15 hp
Svenska C | Höstterminen 2023
Kommunikatörsprogrammet

Sammanfattning (SV)

Det övergripande syftet med denna uppsats är att presentera den verklighetsbild Polismyndigheten förmedlar i det valda materialet och diskutera de samhällseliga påföljder diskursen kan få. För att uppnå syftet undersöker jag hur den språkliga konstruktionen av kriminella och Polismyndigheten ser ut i ett urval av material från en myndighetsgemensam broschyr från år 2019. Metoden som används för att uppnå detta är en transitivitetanalys med fokus på den ideationella metafunktionen, vars resultat leder fram till den kritiska diskursanalys som möjliggör en djupare förståelse kring den verklighetsbild konstruktionerna i utdragen förmedlar. Resultatet av analyserna visar att Polismyndigheten konstruerar de kriminella utifrån egen uppfattning, och kategoriserar dem genom att tilldela dem attribut. Konstruktionen av Polismyndigheten är inte attributiv på det sättet, och riskerar därför inte att påverka attityder på samma sätt som konstruktionen av de kriminella. Uppsatsens övergripande slutsats är att konstruktionen av de kriminella är diskriminerande och därför potentiellt skadlig för den folkgrupp de kriminella associeras med, och att Polismyndigheten utnyttjar sina språkliga val på ett sätt som kan vara skadligt för samhället.

Abstract (EN)

The overall purpose of this paper is to present the reality depicted by the Police Authority in the selected material and discuss the societal consequences this discourse may have. To fulfill the purpose, I examine the linguistic construction of criminals and the Police Authority in a selection of materials from a joint agency brochure from the year 2019. The method that's used to achieve this is a transitivity analysis, with focus on the ideational meta function, whose results lead to the critical discourse analysis, enabling a deeper understanding of the worldview the constructions in the excerpts convey. The results of the analysis indicate that the Police Authority constructs criminals based on their own perception and categorizes them by assigning attributes. The construction of the Police Authority is not attributive in the same way and therefore does not risk influencing attitudes in the same manner as the construction of criminals. The overall conclusion of the essay is that the construction of criminals is discriminatory and therefor potentially harmful for the group of people the criminals are being associated with, and that the Police Authority utilizes their linguistic choices in a way that may be harmful to society.

Engelskspråkig titel: *“The Police vs. Criminals: A Critical Discourse- and Textual Analysis of the Construction of Criminals and the Police Authority in a Joint Agency Brochure from 2019”*

Nyckelord: *Kriminella aktörer, Polismyndigheten, utsatta områden, invandring, systemisk-funktionell grammatik, kritisk diskursanalys*

Key words: *Criminal actors, the Police Authority, vulnerable areas, immigration, systemic-functional grammar, critical discourse analysis*

Innehållsförteckning

1	Inledning & bakgrund	1
1.1.	Gängkriminalitet & organiserad brottslighet	1
1.2.	Polismyndigheten.....	2
2	Syfte & frågeställningar	4
3	Tidigare forskning	4
3.1.	Språkvetenskaplig forskning.....	5
3.2.	Statsvetenskaplig forskning	6
4	Teori & metod	6
4.1.	Systemisk-funktionell grammatik (SFG) & den ideationella metafunktionen	6
4.2.	Transitivitetsanalys som metod.....	9
4.3.	Kritisk diskursanalys.....	9
4.4.	Kritisk diskursanalys som metod	10
5	Material	11
6	Resultat	15
6.1.	Processtyper och deltagare - Kriminella	15
6.1.1.	Materiella processer - Kriminella	16
6.1.2.	Relationella processer - Kriminella.....	19
6.2.	Processtyper och deltagare - Polismyndigheten.....	22
6.2.1.	Verbala processer – Polismyndigheten	23
6.2.2.	Mentala processer - Polismyndigheten	25
6.3.	Kritisk diskursanalys.....	28
6.3.1.	Representation genom processer.....	28
6.3.2.	Positionering	31
7	Diskussion & slutsatser	32
7.1.	Hur konstrueras kriminella språkligt i den myndighetsgemensamma broschyren från 2019?.	32
7.2.	Hur konstrueras Polismyndigheten språkligt i den myndighetsgemensamma broschyren från 2019?.....	35
7.3.	Vilken verklighetsbild förmedlar konstruktionerna?	37
	Referenser	39

1 Inledning & bakgrund

Kriminaliteten och de kriminella nätverkens fäste i Sverige ser ut att öka för varje år som går, vilket tyder på att klimatet blir hårdare med tiden. Statistik från Brottsförebyggande rådet (Brå) visar att anmälningar som avser samtliga brott som kan begås i vårt samhälle har ökat markant från år 1950 till år 2022. År 1950 låg genomsnittet för anmälda brott per 100 000 invånare på den låga siffran 2 784, medan den år 2022 befann sig på 13 803 anmälningar (Brå, u.å.a). Orsaken bakom den ökade statistiken av anmälda brott är svår att fastslå, men kan antingen grunda sig i ökad brottslighet i samhället eller ökat förtroende för polisen, vilket leder till att fler väljer att anmäla brott. Statistiken för dödligt våld var under 90-talet på väg ner, men detta bytte riktning under 2010-talet när det dödliga våldet istället började öka. Anledningen bakom detta menar Brå (2020, s. 7) är olika konflikter som förekommer i den kriminella miljön, där hanteringen av konflikter ofta genomförs med hjälp av våld, vilket i sin tur leder till ökad brottslighet i samhället. Det har även skett en ökning av anmälda narkotikabrott, där statistiken visar en ökning på 18% för narkotikarelaterade anmälningar från år 2013 till år 2022 (Brå 2023). De olika typer av brott som presenterats är bara en del av de brott som kriminella nätverk begår i Sverige. Som statistiken visar har brott i samhället och brottsanmälningar ökat i Sverige, vilket tyder på att Sverige blivit ett mer våldsbenäget land än det tidigare varit. Det är därför intressant att undersöka vilken verklighetsbild som förmedlas språkligt av Polismyndigheten när det kommer till kriminella aktörer och myndigheten själv och vilka samhälleliga påföljder deras språkliga val kan få.

Kommande avsnitt beskriver det som berör kriminella nätverk och Polismyndigheten – det vill säga vad de innebär i samhället och hur de urskiljs från resterande i allmänheten. Avsnittet för bakgrunden är till för att ge insikt i de områden uppsatsen kommer beröra vad gäller språkliga konstruktioner, och följs av avsnitt 2 där uppsatsens syfte presenteras.

1.1. Gängkriminalitet & organiserad brottslighet

Gängkriminalitet och organiserad brottslighet används ibland synonymt och det man brukar avse med gängkriminalitet utgör endast en del av den organiserade brottsligheten (Brå u.å.b). För att brottslighet ska bedömas som organiserad sådan har EU fastställt 11 kriterier. Av dessa kriterier är det 4 som måste vara uppfyllda, och det är att det måste förekomma samarbete mellan fler än två personer, att brottsligheten måste förekomma under en lång eller obegränsad utsträckning i tiden, att det behöver förekomma misstanke om allvarliga kriminella handlingar och att det ska finnas en strävan efter vinning och/eller makt (Polismyndigheten 2023a).

Brottslighet i Sverige benämns som organiserad av Polismyndigheten i broschyren materialet är hämtat från (Polismyndigheten 2019) och det är därför möjligt att påstå att nämnda kriterier uppfylls av kriminella nätverk i Sverige. Organiserad brottslighet ska dock inte blandas ihop med gängkriminalitet, även fast dessa i folkmun är snarlika. Nationalencyklopedins definition av begreppen tydliggör skillnaden mellan dessa:

- **Organiserad brottslighet** - ”brottslighet som bedrivs av mer eller mindre väl strukturerade sammanslutningar i syfte att uppnå stora finansiella vinster genom illegala aktiviteter” (u.å.a)
- **Gängbrottslighet (gängkriminalitet)** - ”brott som begås inom ramen för ett gruppsammanhang som har viss varaktighet och där brottsligheten spelar en inte obetydlig roll för gruppens identitet” (u.å.b)

Begreppet *organiserad brottslighet* kan ses som ett paraplybegrepp, som olika nätverk, grupperingar och fenomen faller in under – däribland *gängkriminalitet*. Denna uppsats hänvisar till båda begreppen då begreppsanvändningen i det valda materialet varierar. I vissa fall benämns fenomenet som organiserad brottslighet, i andra fall som gängkriminalitet. Det finns inget tydligt mönster som förklarar variationen av begreppen i den myndighetsgemensamma broschyren, publicerad och författad av Polismyndigheten (2019).

I Ulf KristerSSons och Moderaternas motion till riksdagen (Motion 2019/20:2832) beskrivs det pågående gängvåldet som ett fenomen som nått historiskt höga nivåer i Sverige. Gängvåldet är än idag, år 2023, ett pågående problem i samhället och med det går det att ställa sig frågan om det språkliga brottsförebyggande arbetet kan ha någon påverkan på eventuell ökning eller minskning av de brott som begås. Det är naturligtvis inte möjligt att bekämpa brott med text, men texter har möjligheten att påverka och med detta blir det ytterst viktigt att den verklighetsbild texter förmedlar påverkar till det bättre. Felaktiga, fördomsfulla konstruktioner av kriminella aktörer kan öka fördomsfullheten i samhället, vilket kan ge motsatt effekt. Motsatt effekt kan i sin tur leda till en ökning av brotten, eftersom det kan vara möjligt att de kriminella provoceras av den bild samhället porträtterar av dem. Det perspektiv Polismyndigheten, och övriga myndigheter, väljer att berätta utifrån får betydelse och har möjlighet att påverka samhällets syn på de kriminella aktörerna i Sverige.

1.2. Polismyndigheten

Polismyndighetens främsta uppgift är att säkerställa ett tryggt och laglydigt samhälle. Några av myndighetens viktigaste uppgifter handlar om att förebygga och förhindra brott (Polismyndigheten u.å.a)

och detta genomförs med hjälp av olika tillvägagångssätt. Dels befinner sig poliser ute i fält, dels arbetar de administrativt. Det som är gemensamt för alla de områden poliser kan jobba inom är språket – både det muntliga och skriftliga. Språket är det vi använder för att beskriva, kategorisera och skapa identitet (Hornscheidt & Landqvist 2014, s. 8) och det är vad Polismyndigheten gör i den myndighetsgemensamma broschyren de författat.

Polismyndighetens arbete grundar sig huvudsakligen i en brottsförebyggande strategi för att uppnå effektivitet (Polismyndigheten 2018). Brå (u.å.c) rapporterar att den centrala utgångspunkten för det brottsförebyggande arbetet genomförs problemorienterat och med det menas att arbetet planeras utifrån diverse kartläggningar och orsaksanalyser. Dessa kartläggningar och orsaksanalyser möjliggör generaliseringar, som Polismyndigheten kan använda för att fånga upp potentiella kriminella innan det är för sent. Detta tydliggörs bland annat när det kommer till Polismyndighetens kartläggning av kriminella nätverk och vart dessa befinner sig, vilket i stor utsträckning är i så kallade *utsatta områden*. Utsatta områden är geografiskt avgränsade områden som enligt Polismyndigheten karaktäriseras av en låg socioekonomisk status och hög kriminell påverkan (Polismyndigheten u.å.b). Dessa områden har Polisen rapporterat som svårhanterliga, eftersom reaktionerna vid polisbesök i områdena blir starka. Detta kan antas bero på att de kriminella nätverken i stor utsträckning styr i dessa områden, och med Polisen närvarande försvåras deras verksamhet. Försvårandet av Polisens arbete leder dock till att det brottsförebyggande arbetet påverkas negativt, vilket Polismyndigheten i många fall fått motta kritik för. Kristersson (Motion 2019/20:2832) menar dock att svensk polis inte är dimensionerad för att hantera den mängd brottslighet som pågick år 2019, och att detta inte är något poliserna ska stå till svars för – ansvaret för brottsförebyggande arbete ligger främst hos regering och riksdag enligt honom.

Polismyndighetens arbete kräver goda resurser. Begränsas resurserna blir den givna konsekvensen att utfallet påverkas. En fördel för Polismyndigheten när resurserna sviker är att de har möjlighet till samarbete med andra myndigheter för att uppnå största möjliga effekt av det brottsförebyggande arbete som pågår i Sverige, både år 2019 och idag år 2023 (Polismyndigheten 2018). I samverkan med flera andra svenska myndigheter producerar Polismyndigheten årligen en myndighetsgemensam lägesbild om den organiserade brottslighet som existerar i Sverige. I broschyren blir språket det viktigaste vapnet mot våldet, vilket också ställer höga krav på konstruktionen av lägesbilden och beskrivningen av de myndighetsgemensamma strategiska åtgärderna. För att uppnå önskad effekt bör därför Polismyndigheten vara säkra på vad det är för verklighetsbild som råder i samhället och utforma kommunikationen följaktligen.

2 Syfte & frågeställningar

Det övergripande syftet med denna uppsats är att presentera den verklighetsbild Polismyndigheten förmedlar i det valda materialet och diskutera de samhällseliga påföljder diskursen kan få. För att uppnå syftet undersöker jag hur den språkliga konstruktionen av kriminella och Polismyndigheten ser ut i ett urval av material från en myndighetsgemensam broschyr från år 2019, producerad och publicerad av Polismyndigheten (2019). För att uppfylla syftet för uppsatsen besvaras följande frågeställningar:

1. Hur konstrueras kriminella språkligt i den myndighetsgemensamma broschyren från 2019?
2. Hur konstrueras Polismyndigheten språkligt i den myndighetsgemensamma broschyren från 2019?
3. Vilken verklighetsbild förmedlar de språkliga konstruktionerna?

Frågeställning 1 och 2 leder fram till frågeställning 3. För att besvara frågeställning 1 och 2 genomförs en transitivetsanalys. Resultaten från transitivetsanalysen används som grund för en kritisk diskursanalys som i sin tur besvarar frågeställning 3.

3 Tidigare forskning

I detta avsnitt behandlas den tidigare forskning som används i uppsatsen. Inledningsvis redogörs forskning som genomförts inom språkvetenskapen, följt av statsvetenskaplig forskning. Den språkvetenskapliga forskningen presenteras i tre artiklar, varav samtliga berör ämnet kriminalitet och invandring. Artiklarna belyser bland annat hur processer kopplade till deltagare kan påverka allmänhetens attityder gentemot deltagarna, men även hur språkliga kopplingar mellan invandrare och kriminalitet förekommer i olika sammanhang. Den statsvetenskapliga forskningen lyfter samma område, där de rådande diskurserna gällande brottslighet i Sverige och hur dessa kan påverka allmänheten diskuteras.

Samtlig forskning i detta avsnitt hänger på ihop eftersom forskarna med hjälp av olika verktyg undersöker konstruktioner och diskurser kopplade till kriminalitet och poliser. Den tidigare forskningens resultat visar att det finns ett återkommande språkligt mönster och en norm där konstruktioner och kopplingar mellan deltagaren och olika attribut kan påverka läsaren, vilket gör området till samhällseligt viktigt att forska vidare inom. Existerar en skadlig diskurs inom en verksamhet som kan påverka en viss folkgrupp i samhället vill jag påstå att det finns ett behov av att lyfta fram de språkliga mönster som är skadliga, för att bidra till förbättring för språkbruket inom olika områden. Den tidigare forskning jag funnit tar inte upp mina explicita frågeställningar, förutom en som är snarlik och handlar om den språkliga konstruktionen av kriminella i Aftonbladet. Den forskning jag har funnit är dock relevant för att argumentera för att mitt

resultat styrker det andra forskare kommit fram till och min forskning blir därför ett tillägg till den forskning som redan existerar inom den specifika samhällsfrågan som berör språkliga konstruktioner, diskurser och deras potentiella påverkan på samhället.

3.1. Språkvetenskaplig forskning

Ethelbs (2016) studie om de lingvistiska och textuella verktyg som används i journalistiska texter är intressant i förhållande till den analys jag genomför, eftersom Ethelb (2016) likt mig själv vill undersöka den påverkan konstruktionen av deltagare har på diskursen. Ethelb beskriver det som så att ett nyhetsärende kan representeras olika av olika nyhetsorganisationer beroende på vilka språkliga val som tas. För att undersöka detta använder sig Ethelb (2016, s. 2245) av fyra nyhetsartiklar från två olika arabiska nyhetskanaler – Al Jazeera och Al Arabiya. Ethelb (2016) menar att de språkliga verktygen används på olika sätt för att påverka allmänhetens åsikter, där konstruktionen och representationen av polisen och människor såg annorlunda ut beroende på vilken nyhetskanal som producerat artikeln. Det han kom fram till var att olika konstruktioner och representationer påverkade allmänhetens åsikt om det som hade hänt, och eftersom konstruktionerna såg olika ut såg även åsikterna bland medborgarna olika ut (Ethelb 2016, s. 2250). Strukturen i det som skrivs har makten att påverka människors syn på olika saker, och Ethelb (2016) redovisar på vilket sätt påverkandet sker.

Castello (2015) utforskar i sin avhandling den diskursiva representationen av migranter som återfinns i brittiska tidningsartiklar sedan 2004. I studien undersöker Castello (2015) hur framställningen av offer och förbrytare rättfärdigas, genom att använda sig av korpuslingvistik och kritisk diskursanalys som metod. Analysen Castello (2015, ss. 25–26) genomför avslöjar att det förekommer starka språkliga samband mellan migranter och extrem kriminell avvikelse, och att detta ofta användes för att styrka högre krav på starkare straffåtgärder. Det intressanta i vad Castello (2015) kommer fram till är att han avslöjar en – enligt honom – viss ångest när det kommer till den nationella identiteten och risken att förlora det som utgör skillnaden mellan ”vi” och ”dem”.

Eriksson och af Trolle (2019) undersöker i sin kandidatuppsats hur kriminella nätverk konstrueras i tidningen Aftonbladet. De använder sig av en kvalitativ textanalys som möjliggör en djupare förståelse kring den diskursiva makt som reproduceras om kriminella nätverk. Deras resultat visar att de kriminella nätverken konstrueras som en homogen grupp – ett ”dem” (2019, s. 31). Detta ”vi” och ”dem” leder till att kriminella nätverk objektifieras och tillskrivs attribut som går emot normen, vilket kan leda till reella konsekvenser i samhället. Detta är relevant i förhållande till min uppsats som är liknande, där språkliga konstruktioner presenteras för att diskutera påverkan dessa kan ha i samhället. Det blir även relevant i förhållande till min uppsats eftersom det påvisar att de språkliga konstruktionerna av kriminella ser relativt

lika ut, trots att de förekommer i olika sammanhang. Det visar på en återkommande samhällelig uppfattning om en viss typ av folkgrupp i olika sorters material.

3.2. Statsvetenskaplig forskning

Svedin (2021) diskuterar i sin artikel i de samtida diskurser som finns gällande brottslighet i Sverige. Brottslighet har sedan 200 år tillbaka varit ett politiskt konfliktområde, men har på senare tid blivit en större del av den politiska och offentliga debatten. Genom vad Svedin benämner som ett focaultskt perspektiv undersöker han hur diskursen förändrats över tid, och belyser hur de uppfattade ”farliga grupperna” i samhället har varierat över tiden. På tidigt 1800-tal var det landsbygdens fattiga arbetare som ansågs vara den farliga gruppen i samhället, något som på tidigt 2000-tal ändrades till invandrare. Svedin (2021, ss. 589–590) diskuterar huvudsakligen kriminalpolitiken i Sverige och hur den har förändrats under åren som gått, men belyser även hur diskursen som används kan påverka allmänheten, vilket blir intressant i relation till min uppsats som även den diskuterar hur diskursen som används kan påverka allmänheten.

4 Teori & metod

I detta avsnitt behandlas de teorier analysen är förankrad i, vilka är systemisk-funktionell grammatik (SFG) och kritisk diskursanalys. Avsnittet beskriver även metoden jag använder i uppsatsen för att besvara mina frågeställningar. Inledningsvis presenteras SFG med fokus på den ideationella metafunktionen, följt av en presentation av metoden som är förankrad i teorin. Därefter presenteras teorin kritisk diskursanalys, följt av en genomgång av den metod som används i förhållande till teorin.

4.1. Systemisk-funktionell grammatik (SFG) & den ideationella metafunktionen

Systemisk-funktionell grammatik (SFG) är en grammatikmodell med fokus på funktion och betydelse som introducerades av lingvisten Michael Halliday, och används för att undersöka samband mellan grammatik och betydelse (Holmberg, Karlsson & Nord 2019, s. 7). Verktynen som används inom SFG är grammatiska, och bland dessa finns de tre språkliga metafunktionerna; den *ideationella metafunktionen*, den *interpersonella metafunktionen* och den *textuella metafunktionen*. Det som menas med *metafunktion* är att dessa uppfyller en övergripande och allmän funktion som både appliceras på det som sker i kontexten, men även det som sker i de språkliga yttrandena och deras semantik samt lexikogrammatik (Holmberg, Karlsson & Nord 2019, s. 10). Metafunktionerna är kontextberoende och varje kontext har dessa tre metafunktioner eftersom det sker något (ideationellt), det finns en relation mellan de inblandade (interpersonellt) och texten kommuniceras på ett visst sätt (textuellt). I denna uppsats är emellertid endast den ideationella metafunktionen i fokus.

Den ideationella metafunktionen beskrivs av Holmberg och Karlsson (2019, s. 73) som språket i dess funktion att beskriva världen. Det Holmberg och Karlsson (ibid.) syftar på med språkets funktion att beskriva världen är hur språket används som hjälpmedel för att skapa erfarenhetsmässig betydelse (det som sker omkring oss) och även för att skapa logisk betydelse (de relationer mellan betydelser vi ger uttryck för). Människor beskriver dagligen händelser med hjälp av språket, men det många kanske inte lägger märke till är de språkliga drag som skapar betydelse i det som sägs. Berättas det om en kompis som gjort något uppfattar den som lyssnar vad som sägs, och får en bild av vad det är som försiggått i händelsen det berättas om. Denna bild förverkligas med hjälp av *processer* som förekommer i berättelsen, vilket utgör navet för den ideationella metafunktionen. Processerna realiserar vad som händer, sägs, uppfattas eller finns i berättelsen. I dessa processer förekommer *deltagare*, som är de som påverkas eller deltar i det som sker. Även *omständigheter* kopplas till processer, och dessa berättar vad, när eller hur en process har ägt rum. Här talas det då om fyra huvudsakliga processtyper:

Processtyper	Betydelse	Betydelsevärld
Materiella processer	Att göra	Fysiska världen
Relationella processer	Att vara	Abstrakta relationers värld
Mentala processer	Att uppleva	Medvetandevärlden
Verbala processer	Att säga	Fysiska världen & Medvetandevärlden

Figur 1: processtyper, betydelse och betydelsevärld (Holmberg & Karlsson 2019, s. 78)

Den materiella processen handlar om det som händer i den fysiska världen, och realiseras av verb såsom exempelvis att *gå*, *äta* eller *springa* som berättar att något händer eller att någon gör något (Karlsson 2019, s. 25). I processen finns en förstadedeltagare, vilket i den materiella processen benämns som *aktör*. Andradeltagaren blir *målet* eller *mottagaren* för handlingen (Holmberg & Karlsson 2019, s. 80). Processen och tillhörande deltagare ger här uttryck för betydelser i den fysiska världen, vilket då blir den betydelsevärld processen tillhör.

Den relationella processen handlar i sin tur enligt Holmberg & Karlsson (2019, s. 89) om att vara och beskriver hur saker och ting förhåller sig. Här beskrivs deltagarens existens eller eventuella attribut, alternativt relationen mellan två deltagare. Detta genomförs med hjälp av *attributiva* processer som beskriver någons egenskaper, *identifierande* processer som pekar ut någon genom att förse denne med en identitet samt *existentiella* processer som realiseras av att det endast finns en enda deltagare som existerar (Holmberg & Karlsson 2019, ss. 89–90). Vilken av dessa relationella processer som realiseras avgör

benämningen av deltagare, där förstadedeltagaren i en attributiv process benämns som *bärare* och andradeltagaren är *attribut*. Förstadedeltagare i en identifierande process benämns emellertid som *utpekad*, medan andradeltagaren blir *värde*. Slutligen benämns förstadedeltagaren i en existentiell process som *existerande* utan någon andradeltagare (Holmberg & Karlsson 2019, ss. 89–90). Processen och tillhörande deltagare ger här uttryck för abstrakta betydelser, vilket placerar processen i abstrakta relationers värld.

Den mentala processen ger uttryck för något som upplevs, och är därmed en inre händelse som inte går att ta på i den fysiska världen. Denna sorts process uttrycks vanligen med hjälp av verb såsom att *tänka*, *känna* och *se* – vilka alla är händelser som sker inom en människa (Karlsson 2019, s. 25). Den som upplever processen får rollen som förstadedeltagare i form av just *upplevare*, medan det som upplevs blir andradeltagare i form av *fenomen* (Holmberg & Karlsson 2019, s. 85). Eftersom processen enbart handlar om inre upplevelser tillhör den medvetandevärlden.

Slutligen har vi den verbala processen, som har att göra med att något sägs. Normalt realiseras denna process med hjälp av verb som att *säga*, *skrika* eller *berätta* (Karlsson 2019, s. 25). Förstadedeltagaren i denna process benämns som *talare*, och denne kan befinna sig i samspel med tre olika alternativ av andradeltagare: *lyssnare*, *utsaga* och *talmål* (Holmberg & Karlsson 2019, s. 95). Beroende på hur processen konstrueras och vad huvudfokus i processen är går det att urskilja vilken andradeltagare det rör sig om i respektive process. I satsen ”Jag berättade för honom” blir ”jag” förstadedeltagare i form av talare och ”honom” andradeltagare i form av lyssnare. Tar man istället satsen ”Hon sa nej” blir ”hon” förstadedeltagare som talare och ”nej” andradeltagare i form av utsaga. Slutligen har vi satsen ”De grattade honom”, där ”honom” blir andradeltagare som talmål och ”de” blir förstadedeltagare som talare.

Teorin tillämpas i denna analys för att belysa vilka processer kriminella aktörer och Polismyndigheten relateras till, och därmed hur dessa konstrueras som deltagare i det valda materialet. Detta möjliggör en analys av den verklighetsbild som förmedlas med hjälp av konstruktionerna, vilket är relevant att undersöka med tanke på kriminalitetens prägel på samhället. Att kriminella aktörer uppmärksammas av den enskilde individen är en sak, men *hur* individen uppfattar aktören är en helt annan sak. Uppfattningen kan påverkas av Polismyndighetens diskurs, och därför blir det intressant att undersöka hur Polismyndigheten väljer att konstruera sig själva kontra de kriminella aktörerna. Fördelen med att använda sig av denna teori är att den fokuserar på språkets betydelsefunktion och därmed möjliggör en djupare förståelse kring hur språket används för att uttrycka olika saker. Svårigheten här blir dock teorins komplexitet, och det faktum att fler processer kan förekomma i en sats på samma gång. Det kan försvåra att uppnå ett enda slutresultat.

4.2. Transitivetsanalys som metod

För att undersöka hur Polismyndigheten och kriminella konstrueras i broschyren genomförs en *transitivetsanalys*. Denna analys undersöker i uppsatsen endast hur den ideationella metafunktionen tas i uttryck i de utvalda utdragen, då en analys av deltagare och processer genomförs för att möjliggöra en belysning av vad för slags verklighetsbild Polismyndigheten förmedlar inom sin diskurs. En transitivetsanalys innebär att analysen fokuserar på processer och hur dessa kopplas till deltagare och omständigheter (Karlsson 2019, s. 22). Analysen går till på så sätt att processer och konstruktionen av deltagare presenteras, för att i ett senare skede använda resultatet av analysen i en kritisk diskursanalys.

Transitivetsanalysen genomförs genom att jag först plockar ut *fria*, *bundna* och eventuella *inbäddade* satser i de utdrag som valts ut. Fria satser är de satser som kan stå för sig själva eller ingå i satskomplex tillsammans med andra satser eftersom de uttrycker en egen språkhandling (Holmberg & Karlsson 2019, s. 118). Bundna satser uttrycker i sin tur ingen egen språkhandling och står därför alltid i ett satskomplex där det förekommer en fri sats (ibid., ss. 118–119). Den bundna satsen fungerar inte ensam interpersonellt, men har ideationellt samma egenskaper som en fri sats eftersom den uttrycker en egen process med egna deltagare (ibid., s. 119). Slutligen har vi inbäddade satser som inte uttrycker någon egen process utan fungerar som deltagare eller en del av en deltagare i en annan process (ibid., s. 120).

När satserna är kategoriserade går det att hitta samtliga processer i utdraget genom att se på vilka deltagare och processkärnor som förekommer i respektive sats. Denna metod gör det möjligt att se samtliga processer och möjliggör en djupare förståelse kring en specifik konstruktion inom en sats. För att besvara frågeställningarna kommer endast de satser som har kriminella och Polismyndigheten som deltagare i olika benämningar analyseras. De benämningar som syftas på redovisas under avsnitt 5. Jag har valt att avgränsa analysen till processer där kriminella och Polismyndigheten förekommer som första- och andradeltagare för att analysen inte ska bli för omfattande.

4.3. Kritisk diskursanalys

I avsnittet om den verklighetsbild broschyren förmedlar utgår analysen teoretiskt från *diskursanalys* – mer specifikt *kritisk diskursanalys*. Diskursanalys är ett tillvägagångssätt för att analysera mönster för en specifik diskurs, vilket i sin tur beskrivs av Winther Jørgensen och Philips (2000, s. 7) som ”ett bestämt sätt att tala om och förstå världen (eller ett utsnitt av världen)”. Utifrån de strukturer och normer som följs i samhället går det att dra slutsatsen att de flesta individer har en liknande bild av världen och den verklighet vi lever i, men detta är inte givet. Verklighetsbilden är möjlig att påverka hos många genom ett visst sätt att använda språket på, vilket gör det möjligt att med hjälp av språk projicera den verklighetsbild

den enskilde individen eller verksamheten önskar existera i samhället (Hornscheidt & Landqvist 2014, s. 7). Detta går att genomföra genom att använda sig av olika språkliga konstruktioner som förmedlar något specifikt och därmed påverka det synsätt mottagaren har på det som skrivs om. Det diskursanalysen vill åstadkomma är att belysa dessa språkliga konstruktioner och berätta vad det egentligen är som sägs och på vilket sätt (Hornscheidt & Landqvist 2014, s. 87).

Diskursanalys som område vilar på en socialkonstruktivistisk grund, vilket innebär att fokus ligger på *hur* något är konstruerat utifrån våra sociala normer och föreställningar (Hornscheidt & Landqvist 2014, ss. 25–26). Här utgår diskursanalysen från att människan är en social aktör som aktivt deltar i skapandet av den syn som finns på verkligheten genom språkhandlingar. Det är alltså inte individen själv som avgör konstruktioner, utan dessa måste förhålla sig till det större sociala sammanhanget (Hornscheidt & Landqvist 2014, s. 26). Inom bland annat språkvetenskapen kan det vara viktigt att ställa sig kritisk till den diskurs som förekommer i ett sammanhang, vilket möjliggörs genom den kritiska diskursanalysen. Fairclough och Wodak (1997, s. 258) beskriver kritisk diskursanalys som ett område vars fokus är att förstå sig på relationen mellan språk och sociala villkor, men även hur makt och ideologier kan granskas inom språkbruk. Här blir det då viktigt att fråga sig *hur* och *varför* något konstrueras som det görs inom en viss interaktion, och inte enbart fokusera på *vad* det är som sägs.

Winther Jørgensen och Philips (2000, s. 66) beskriver den kritiska diskursanalysen som ett tillvägagångssätt för att ställa upp teorier och metoder med förhoppning att möjliggöra teoretisk problematisering och empirisk undersökning av relationerna mellan diskursiv praktik och social samt kulturell utveckling i varierade sammanhang. Detta möjliggör en kartläggning av eventuella maktstrukturer, ideologier och övriga underliggande intressen som ges uttryck för i olika texter och tillåter ett kritiserande av dessa. Kartläggningen möjliggör i sin tur social förändring, och bidrar till ett arbete mot ojämlika maktförhållanden i kommunikationssammanhang (Winther Jørgensen & Philips 2000, s. 69). Detta arbete beskrivs enligt Boréus & Seiler Brylla (2018, ss. 307-308) av Fairclough (2006) på följande vis: ”CDA combines *critique* of discourse and *explanation* of how it figures within and contributes to the existing social reality, as a basis for *action* to change that existing reality in particular aspects”. Kritisk diskursanalys är alltså inte bara relevant och viktig för språkvetenskapen, utan även för samhället.

4.4. Kritisk diskursanalys som metod

Den kritiska diskursanalysen i uppsatsen genomförs utifrån transitivitetens resultat. Med resultatet av hur Polismyndigheten och kriminella aktörer konstrueras blir det möjligt att kritiskt undersöka vad för slags verklighetsbild Polismyndighetens diskurs förmedlar. Polismyndigheten är en samhällsviktig

myndighet och det kan därför antas att de har ett stort inflytande på allmänheten med sin kommunikation. Det blir därför samhällsviktigt och relevant att undersöka hur verklighetsbilden de förmedlar ser ut, för att presentera vad texten säger. Fokus ligger här på två områden inom kritisk diskursanalys, presenterade av Machin och Mayr (2012) samt Hornscheidt och Landqvist (2014), vilka är *representation genom processer* och *positionering*. Valet att utgå från dessa områden möjliggör en presentation av hur konstruktionerna påverkar uppfattningen om det som skrivs. Respektive område har stor betydelse när det kommer till betydelseskapandet och förmedlande av verklighetsbilder och är därför relevanta att undersöka i denna uppsats.

Representationen av deltagare kopplat till en språklig process kan ge större tyngd bakom deltagaren, och skapa större betydelse kring den deltagare det talas om (Machin & Mayr 2012, s. 104). Positionering syftar på den diskursiva roll en person får i, exempelvis, ett samtal (Hornscheidt & Landqvist 2014, s. 135). Inom positionering talas det inte endast om givna roller i en interaktion, utan även om djupgående innebörder när det kommer till deltagarroller. Här handlar det enligt Hornscheidt och Landqvist (2014, s. 136) om ”hur deltagare i en kommunikationssituation identifierar sig och identifieras med någon igenkännbar kategori som de blir tilldelade, antingen explicit eller underförstått” vilket blir intressant att undersöka eftersom det är Polismyndigheten som styr identifieringen i broschyren och därmed även i de utdrag som analysen utgår från. Polismyndighetens sätt att identifiera sig själva är givetvis deras att förmedla, men eftersom det talas om kriminella så är det intressant att se vilken kategori dessa tilldelas av Polismyndigheten.

Fördelen med kritisk diskursanalys som metod är att den möjliggör en undersökning av textens funktion vid förmedlandet av verklighetsbilder då den kan avslöja olika maktstrukturer och ideologier som förekommer språkligt. Detta kan dock utvecklas till att bli en nackdel, eftersom det kan bli svårt att upprätthålla objektivitet genom hela analysen. Det är viktigt att vara medveten om fördelar och nackdelar inom olika metoder, så att resultatet av analysen uppnår sin fulla potential. Jag försöker vara medveten om min objektivitet genom att ta ett steg tillbaka och fokusera på syftet, vilket kan påverkas om jag inte håller mig objektiv.

5 Material

I detta avsnitt presenteras det material som används i uppsatsen. I avsnittet beskriver jag hur jag fann materialet, varför jag valde det och hur jag valde ut det specifika analysmaterialet.

Materialet som analyseras i uppsatsen är hämtat från en broschyr producerad och författad av Polismyndigheten (2019), som heter ”Myndighetsgemensam lägesbild om organiserad brottslighet 2019”.

Broschyren är baserad på myndighetsgemensam information från flera olika myndigheter, bland andra Tullverket, Försäkringskassan och Migrationsverket, men det är Polismyndigheten som står bakom produktionen och författandet av broschyren och därför är huvudsaklig källa för broschyren. Broschyren omfattar cirka 40 sidor med information om de brottsområden kriminella nätverk verkar inom i Sverige och vad dessa innebär. Det förekommer information från diverse myndigheter gällande dessa brottsområden, där fakta och statistik tas upp. Eftersom denna analys dock endast fokuserar på Polismyndigheten som myndighet genomförs ingen analys av övrig myndighetsrelaterad information. För att hitta broschyren som det valda materialet förekommer i använde jag mig av nyckelorden *kriminella*, *kriminella aktörer*, *polisen*, *Polismyndigheten* samt *brottsförebyggande arbete* på Googles sökfunktion. Anledningen till att dessa nyckelord användes var för att områdena var dem jag var intresserad av att undersöka, då kriminaliteten och Polismyndighetens arbete mot denna är samhällsaktuellt – både 2019 och idag, 2023. Jag använde mig sedan av andra nyckelord än ovan nämnda för att få fram ett tillräckligt material för analys gällande de språkliga konstruktionerna och diskursen i broschyren. Nyckelorden som sedan användes för materialsökningen i broschyren beskrivs i detta avsnitt på sidan 13.

Sökningen på nyckelorden i broschyren, med hjälp av datorfunktionen ctrl + F, gav dock ett större urval av material än det som slutligen valdes ut, där nyckelordet ”kriminell” gav 72 träffar och nyckelordet ”polis” gav 42 träffar (varav 11 förekommer som källhänvisning). Anledningen till att inte samtliga utdrag som innehåller valda nyckelord analyseras i uppsatsen är för att det dels fanns färre konstruktioner där Polismyndigheten förekom som deltagare, dels för att följa en kategori. Den kategori jag syftar på är att jag insåg att de kriminella i många utdrag associerades med narkotikabrott, våldsbänagenhet men även med olika attribut som på samhällsnivå enligt mig är intressanta att undersöka. Kategorierna vilka utdragen jag valt följer gör det möjligt att uppnå en röd tråd i uppsatsen och besvara de frågeställningar jag är intresserad av att besvara.

Det jag syftar på med *utdrag* är de meningar jag tagit ut från broschyren för att analysera. Dessa utdrag valdes ut just för att de kriminella associeras med olika attribut och aktioner, vilket gör det intressant att se vad för slags verklighetsbild dessa konstruktioner förmedlar. Utdragen gällande Polismyndigheten valdes ut eftersom de endast förekommer som deltagare i 14 utdrag som är av relevans för denna analys. Det jag syftar på är att Polismyndigheten förekommer i fotnoter som källa (vilket inte är relevant för analysen) och även i grafiska meningar som beskriver den makt Polismyndigheten har i samhället för att styrka deras rättigheter inom vissa områden. Ett exempel på det är att det bland annat nämns att Polismyndigheten har rätt att bryta tystnadsplikt i vissa fall, och påståenden som dessa följer inte den övergripande kategori Polismyndigheten följer i majoriteten av utdragen som istället valdes ut. Den

kategori jag syftar på här är Polismyndigheten som informatör i broschyren, där den som myndighet står bakom information gällande brottsligheten som förekommer i landet. Broschyren produceras och författas av Polismyndigheten och läggs fram gemensamt av flera myndigheter, vilket leder till slutsatsen att den kan tänkas nå en bred mottagargrupp. Det blir därför intressant att undersöka hur kommunikationen i broschyren är konstruerad och vad för slags verklighetsbild som förmedlas. Information från myndigheter tas sällan lätt på och samhället utgår från att det som skrivs är det som stämmer, men huruvida fakta i texten stämmer är inte huvudfokus i denna analys – här ligger intresset på språkliga mönster och konstruktioner i texten.

Avgränsandet av materialet genomförs på så vis att utdrag som innehåller nyckelorden ”kriminella”, ”kriminell verksamhet”, ”kriminella aktörer”, ”unga”, ”organiserad brottslighet”, ”medlemmar”, ”individer” och ”Polismyndigheten” samt ”Polisregioner” som tydliga deltagare i processer har plockats ut. Dessa har plockats ut efter noggrann genomläsning av broschyren, och grundar sig i att det förekommer processer och deltagare i satserna som förmedlar en viss verklighetsbild. Det är följande 14 utdrag från broschyren som berör processer och deltagare för kriminella som analyseras, numrerade med K för ”kriminella”:

- **K1:** ”I utsatta områden upptäcks även organiserad brottslighet bland aktörer med koppling till våldsbejakande islamistisk extremism.”
- **K2:** ”Kunskapen bland kriminella aktörer om regelverk och olika myndigheters arbetssätt förefaller vara god och utbredd.”
- **K3:** ”Kriminella aktörer utnyttjar exempelvis regler som ska göra det lättare för personer som står långt från arbetsmarknaden att få arbete.”
- **K4:** ”Konkurrensen snedvrids när kriminella aktörer åsidosätter lagar och regler i sin näringsverksamhet.”
- **K5:** ”Myndigheter och företag har tillgång till personuppgifter i sina it-system, och kriminella aktörer som har förmåga att komma över dessa uppgifter kan sälja dem vidare till andra aktörer som använder dem i sin brottslighet.”
- **K6:** ”De kriminella aktörerna kräver betalning av personerna som erhåller arbetstillstånd, men huvudmännen inte kan åtalas för människosmugglingsbrott enligt gällande lagstiftning.”
- **K7:** ”Utifrån operativa ärenden konstateras att kriminella aktörer verkar över större geografiska ytor än tidigare, såväl inom som utom landet, och att en betydande andel av aktörerna består av utländska personer/nätverk.”
- **K8:** ”I lasten har de kriminella aktörerna bipackat illegala varor.”

- **K9:** ”Narkotikans värde, samt att de individer som hanterar narkotikan kommer från sociala grupper där våld etablerats, leder sammantaget till instabilitet och våldsytringar.”
- **K10:** ”Ofta är det yngre våldsbenägna individer som är utförare.”
- **K11:** ”De unga männen tar risker som ledarskiktet inte är villiga att ta.”
- **K12:** ”Kriminella mc-gäng är också aktiva aktörer avseende våld och narkotika.”
- **K13:** ”Grunden för nätverken är ofta att medlemmarna har växt upp i samma område eller har en gemensam etnisk härkomst.”
- **K14:** ”Förebilderna finns ofta inom den kriminella miljön och innebörden av att vara ”lyckad” knyts till ekonomisk framgång som visas upp genom.”
(Polismyndigheten 2019)

För att undersöka konstruktionen av Polismyndigheten har följande 14 utdrag som berör processer och deltagare plockats ut från broschyren, numrerade med ”P” för ”Polismyndigheten”:

- **P1:** ”Exempelvis rapporterar Tullverket att de enskilda narkotikabeslagen är större, och Polismyndigheten redovisar att antalet beslag ökar.”
- **P2:** ”Polismyndigheten beskriver att antalet kriminella grupperingar som handlar med narkotika ökar (...)”
- **P3:** ”Inom narkotikahandlingens distributionsprocess köper till exempel den organiserade brottsligheten in tjänster som crime-as-a-service, något som Tullverket och Polismyndigheten bedömer bli allt vanligare.”
- **P4:** ”Polismyndigheten ser generellt en ökande våldsanvändning inom organiserad brottslighet.”
- **P5:** ”Polismyndigheten beskriver att de kriminella nätverken ofta har anknytning till socioekonomiskt utsatta bostadsområden.”
- **P6:** ”Polismyndigheten bedömer att den organiserade brottsligheten har fått en större tillgång till automatvapen under senare år.”
- **P7:** ”Samtliga polisregioner bedömer att de kriminella nätverken har tillgång till skjutvapen.”
- **P8:** ”Polismyndigheten bedömer att en allt större del av den allvarliga organiserade brottsligheten är it-relaterad.”
- **P9:** ”Det här är områden som Polismyndigheten utifrån ett antal kriterier bedömer som utsatta beroende på graden av allvarlig brottslighet och områdets socioekonomiska situation.”
- **P10:** ”Narkotikahandel utgör enligt Polismyndigheten en betydande del av den konstaterade kriminaliteten i de särskilt utsatta områdena.”

- **P11:** ”Polismyndigheten beskriver problem med synlig brottslighet som visar på kriminell makt, främst i utsatta områden.”
 - **P12:** ”Polismyndigheten uppger att kokainhandeln är en del i de konflikter som pågår i särskilt utsatta områden.”
 - **P13:** ”Polismyndigheten bedömer dödligt våld som ett av myndighetens största problem (...)”
 - **P14:** ”Lokala kriminella grupperingar i utsatta områden bedöms av Polismyndigheten fortsatt stå för hot, våld och trakasserier av polisanställda.”
- (Polismyndigheten 2019)

Utdrag P2 och P13 är inte fullständiga eftersom dessa följs av konjunktion respektive bisats. Satsen som följer konjunktionen för P2 samt bisatsen tillhörande P13 var enligt mig inte relevanta att analysera eftersom de inte bidrar till betydelseskapandet för deltagarrollerna. Därför har dessa utdrag inte analyserats i sin helhet som grafiska meningar utan endast som fria satser. Samtliga utdrag kommer i uppsatsen hänvisas till ovan nämnda numreringar, men i vissa fall även skrivs ut i sin helhet.

6 Resultat

Resultatdelen är uppdelad, där första delen (6.1.) presenterar de processtyper och deltagarroller kriminella förekommer i. Detta följs av en transitivitetsanalys om hur kriminella konstrueras språkligt i de valda utdragen från broschyren, som är uppdelad utifrån processer (6.1.1. och 6.1.2.). Del två presenterar därefter processtyper och deltagarroller för Polismyndigheten (6.2.), följt av en transitivitetsanalys som visar den språkliga konstruktionen av Polismyndigheten (6.2.1. och 6.2.2.). Därefter avslutas resultatdelen med en kritisk diskursanalytisk del (6.3.) där den verklighetsbild utdragen från broschyren förmedlar tas upp i två delar (6.3.1. och 6.3.2.) Resultatet av transitivitetsanalysen ligger som grund för utförandet av den kritiska diskursanalysen. Delarna utgår från totalt 28 utdrag av text från broschyren där 14 utdrag har kriminella som fokus och 14 har Polismyndigheten. Utdragen är valda då dessa innehåller de deltagare och processer jag vill undersöka, och mängden utdrag är för att begränsa materialet. Det som valts bort från broschyren är utdrag jag inte fann intressanta att analysera utifrån mitt syfte och utdrag som inte föll in i samma kategori som de jag valde för att upprätthålla en röd tråd med materialet, som beskrivet under avsnitt 5.

6.1. Processtyper och deltagare - Kriminella

Det finns ett genomgående mönster för hur de kriminella aktörerna konstrueras språkligt i de valda utdragen från broschyren, där de endast konstrueras som bärare och aktörer. Eftersom broschyren handlar om att beskriva den existerande organiserade brottsligheten och hur de kriminella agerar inom

brottsammanhang vill jag påstå att konstruktionerna är väntade. Tabellen nedan presenterar antalet gånger de kriminella konstrueras som en viss deltagare inom en specifik process, och visar ett tydligt mönster av konstruktion i det valda analysmaterialet från broschyren.

Process och deltagare	Antal
Materiell – aktör eller mål	7
Relationell – utpekad/bärare eller attribut/värde	7
Verbal – talare eller talmål/utsaga	0
Mental – upplevare eller fenomen	0

Figur 2: sammanställning av resultat för kriminella

I en sats (K1) förekommer de kriminella som ett tillägg i en omständighet och denna är exkluderad i tabellen ovan eftersom deltagarrollen inte är en första- eller andradeltagare. I tabellen är det alltså endast tydliga första- och andradeltagarroller som presenteras, som beskrivet i avsnitt 4.2.

6.1.1. Materiella processer - Kriminella

De kriminella benämns återkommande i utdragen från broschyren som ”kriminella aktörer” oavsett om dem kan kategoriseras som aktörer i enlighet med den ideationella metafunktionen eller inte. Att de benämns på detta sätt kan bero på att broschyren är till för att informera om vad de kriminella gör, vilket gör det svårt att inte benämna dem som *aktörer*. Ett exempel på när de benämns som sådana av Polismyndigheten är utdrag K3. I utdraget förekommer tre satser, varav en är fri, en är bunden och en är inbäddad. ”Kriminella aktörer utnyttjar exempelvis regler” från utdraget är en fri sats, som påstår att aktörerna utnyttjar regler. Satsen ”som ska göra det lättare för personer” är bunden och ”som står långt från arbetsmarknaden att få arbete” är en inbäddad sats som realiserar *platsomständigheten*, alltså vart något händer (Holmberg & Karlsson 2019, s. 103). Huruvida de kriminella klassas som aktör i enlighet med den ideationella metafunktionen avgörs av processkärnan satsen innehåller och hur deltagaren kopplas till det som sker i satsen. I den fria satsen, vilket är den som innehåller en kriminell aktör som deltagare, pågår en materiell process. Den materiella processen realiseras genom processkärnan och verbet ”utnyttjar”, då detta realiserar en händelse i den yttre världen (Karlsson 2019, s. 26). Titeln ”aktör” kvarstår då som korrekt för den kriminella, eftersom en aktör är den som gör något i en materiell process. I satsen blir de kriminella förstadeltagare, medan reglerna som ska göra det lättare för personer som står långt från arbetsmarknaden blir andradeltagaren *målet* för aktionen. Detta beror på att det är dessa regler dem kriminella utnyttjar. I den inbäddade satsen ”som står långt från arbetsmarknaden” menas det inte ordagrant att personen i fråga står fysiskt långt från arbetsmarknaden, utan här har det använts en metafor

för att beskriva situationen. Källdomänen att ”stå långt från” refererar till viss exkludering och måldomänet ”arbetsmarknaden” refererar till en verksamhet som kan vara svår att komma in i (jfr. Boréus & Seiler Brylla 2018, s. 314).

De kriminella blir fortsatt konstruerade som aktörer i utdrag K4. I utdraget förekommer en fri sats ”Konkurrensen snedvrids” där konkurrensen är förstadedeltagare och en bunden sats ”när kriminella aktörer åsidosätter lagar och regler i sin näringsverksamhet” där kriminella aktörer är förstadedeltagare. Här analyserar jag endast den bundna satsen. De kriminella aktörerna utför en handling i den bundna satsen när de ”åsidosätter lagar och regler i sin näringsverksamhet” och blir då förstadedeltagare i en materiell process med processkärnan ”åsidosätter” i förhållande till andradeltagaren som blir målet ”lagar och regler i sin näringsverksamhet”. Det framkommer återigen att de kriminella aktörerna gärna bortser från lagar och regler som finns i Sverige i utdrag K5, där vi inledningsvis finner en fri sats: ”Myndigheter och företag har tillgång till personuppgifter i sina IT-system”. Den fria satsen följs av en inbäddad sats: ”kriminella aktörer som har förmåga att komma över dessa uppgifter” där texten efter subjunktionen ”som” är en del av deltagaren ”kriminella aktörer”. Satsen ”kriminella aktörer som har förmåga att komma över dessa uppgifter kan sälja dem vidare till andra aktörer som använder dem i sin brottslighet” är dock även den en fri sats, och är den sats ur utdraget som analyseras. Den fria satsen realiserar en materiell process, där den kriminella aktören som har förmåga att komma över dessa uppgifter är förstadedeltagare med rollen som aktör som kan sälja uppgifterna vidare till andra aktörer som använder dem i sin brottslighet, vilka blir andradeltagare i form av mottagare i satsen.

Vissa brott som i teorin kan tänkas vara tillräckliga för åtal är inte det i praktiken, men trots det anses det fortfarande vara kriminellt att utföra dessa. Exempelvis kan man tycka att människosmuggling är ett kriminellt utförande, men det går inte att fälla aktörerna för detta enligt gällande lagstiftning, vilket framkommer i utdrag K6 där det förklaras att huvudmännen inte kan åtalas för människosmugglingsbrott enligt gällande lagstiftning. Anledningen till att de kriminella inte kan åtalas för människosmugglingsbrott är att de insmuglade människorna inte blivit fysiskt tvingade att ta sig till Sverige. Trots det så konstrueras aktörerna fortsatt som kriminella i utdraget, eftersom de kräver betalning av personer som erhåller arbetstillstånd. Jag analyserar den fria satsen från utdraget (K6): ”De kriminella aktörerna kräver betalning av personerna som erhåller arbetstillstånd”, som realiserar en materiell process eftersom de kriminella aktörerna utför en handling i samband med att det kräver pengar. Den kriminella får då rollen som förstadedeltagare i form av aktör, medan personerna som erhåller arbetstillstånd blir målet för processen. Det går dock att argumentera för att detta skulle kunna vara en verbal process, då det även går att beskriva krävandet som något en person gör med sina ord. I det fallet blir de kriminella kategoriserade

som förstadeltagare i form av talare och de insmugglade människorna talmålet. Omständigheterna är viktiga när det kommer till att dra slutsatser kring processen, och fastän det inte är möjligt för mig att veta om krävandet är fysiskt eller verbalt kvarstår jag vid mitt första resultat som menar att det är en materiell process som pågår.

Jag fortsätter till utdrag K7 där det förekommer två fria sats och en bunden tilläggsats. Dessa är ”Utifrån operativa ärenden konstateras att kriminella aktörer verkar över större geografiska ytor än tidigare, såväl inom som utom landet”, ”en betydande andel av aktörerna består av utländska personer/nätverk” samt tilläggsatsen ”såväl inom som utom landet”. Förstnämnda sats inleds med omständigheten ”Utifrån operativa ärenden”, vilka konstaterar att kriminella aktörer verkar över större geografiska ytor än tidigare. Även utan omständigheten kan satsen dock stå som fri, med endast ”kriminella aktörer verkar över större geografiska ytor, såväl inom som utom landet” eftersom omständigheten endast ger uttryck för det sätt informationen konstateras (Holmberg & Karlsson 2019, s. 103). I förstnämnda sats pågår en materiell process, där de kriminella aktörerna som förstadeltagare i form av aktör verkar över större geografiska ytor. Dessa geografiska ytor är både en andradeltagare (mål) och omständighet (plats). Tilläggsatsen som förekommer, ”såväl inom som utom landet”, är en typ av utvidgning av satsen som lägger till ny information till förgående sats (jfr. Holmberg & Karlsson 2019, s. 125) för att specificera vart aktörerna verkar. Tilläggsatsen följs av sistnämnda fria sats, som realiserar en attributiv relationell process som analyseras under avsnitt 6.1.2. för relationella processer.

I avsnittet av broschyren som handlar om narkotikahandeln konstrueras de kriminella i det valda utdraget återigen som aktörer, bland annat i utdrag K8: ”I lasten har de kriminella aktörerna bipackat illegala varor”. Det pågår här en materiell process, där förstadeltagaren är den kriminella aktören som har bipackat illegala varor och andradeltagaren är målet för aktionen – vilket är lasten. Lasten är dock även en omständighet, vilket realiserar av prepositionsfrasen ”i”. De illegala varorna som bipackats i lasten tydliggörs inte vara narkotika, så detta kan avse andra illegala varor. Poängen är att de kriminella hanterar illegala varor, som de bipackar i laster vilket innebär att dessa distribueras ut någon annanstans. En last har ofta som mål att ta sig från punkt A till punkt B, och ett innehåll av illegala varor innebär en spridning av dessa, inrikes såväl som utrikes.

Slutligen konstrueras de kriminella som aktörer i utdrag K11: ”De unga männen tar risker som ledarskiktet inte är villiga att ta”. I satsen förekommer en bunden sats: ”som ledarskiktet inte är villiga att ta”, som även här är en specificering genom underordning. Satsen specificerar omständigheten att ledarskiktet inte vill ta riskerna, och överlämnar istället dessa till de unga männen. I den fullständiga satsen pågår en materiell process som realiserar av att förstadeltagaren (aktören) ”de unga männen” tar risker som

ledarskiktet inte är villiga att ta, där ”tar” är process kärnan och ”risker som ledarskiktet inte är villiga att ta” är andradeltagare i form av mål. Valet att benämna de kriminella som ”unga män” vill jag påstå kan bero på att väcka viss empati hos läsaren, och ge förståelse kring att det inte endast är vuxna personer det talas om.

6.1.2. Relationella processer - Kriminella

Polismyndighetens medvetenhet om den geografiska lokalisering och folkgrupp kriminaliteten har störst fäste inom framkommer i utdrag från broschyren, då det i vissa stycken antyds på en koppling mellan invandring och kriminalitet i de utsatta områdena. Det diskuteras ofta att gängkriminaliteten som existerar i Sverige inte har något fäste i de högre klasserna i samhället, utan är mer vanligt förekommande i förorter eller utpekade utsatta områden (Polismyndigheten u.å.). I dessa områden är det vanligt att invandrare bosätter sig, då de inte alltid har möjlighet att etablera sig i Sverige direkt som höginkomsttagare. Detta synliggörs då aktörerna för de kriminella verksamheterna i viss utsträckning kopplas till attribut som berör invandring eller etnicitet. Viss koppling till religion görs även, bland annat i den fria påståendesatsen K1: ”I utsatta områden upptäcks även organiserad brottslighet bland aktörer med koppling till våldsbejakande islamistisk extremism”. Förstadeltagaren här är den existerande ”organiserade brottsligheten” som upptäcks i utsatta områden bland aktörer med koppling till våldsbejakande islamistisk extremism – som är omständigheten. Här realiseras en existentiell relationell process. Det dras en koppling mellan organiserad brottslighet och islamistisk extremism, vilket antyder att kriminella aktörer kan förekomma i religiösa sammanhang inom specifikt islam.

De kriminella tilldelas dock inte endast attribut som har att göra med religion eller ursprung. I utdrag K2 från broschyren förekommer den fria påståendesatsen ”Kunskapen bland kriminella aktörer om regelverk och olika myndigheters arbetssätt förefaller vara god och utbredd” och här konstrueras de kriminella aktörerna istället som kunskapsrika när det kommer till regelverk och olika myndigheters arbetssätt. Det framkommer ingen koppling mellan aktören och invandring i satsen, utan här påstås de endast ha bra koll på regler och myndighetsarbete. Processen som realiseras i satsen är en attributiv relationell process, vilket sätter de kriminella aktörerna i en roll som bärare. I satsen blir de bärare för attributet att ha god kunskap om myndigheterna arbetssätt och regelverk, vilket jag vill påstå kan uppfattas som god allmänbildning.

Återgår vi till attribut som har att göra med ursprung så förekommer detta i utdrag K8, som även analyseras under avsnitt 6.1.1. I utdraget finner vi två fria och en bunden sats, där den fria satsen efter konjunktionen beskriver att en betydande andel av aktörerna består av utländska personer/nätverk. Förstadeltagaren här är ”en betydande andel av aktörerna” som bärare, med process kärnan ”består” som realiserar en attributiv relationell process och andradeltagare ”utländska personer/nätverk”. De kriminella

är alltså inte endast aktörer som verkar på olika geografiska områden, utan härstammar även till stor del från andra geografiska områden än Sverige enligt detta utdrag från broschyren. Här verkar det vara relevant för Polismyndigheten att påpeka den kriminellas ursprung, men utan någon vidare förklaring till vad relevansen grundar sig i.

Det presenteras heller ingen förklaring på varför kriminella skulle vara våldsamma, utan detta verkar vara något Polismyndigheten anser är underförstått hos mottagargruppen för broschyren. Sammanhanget mellan kriminella och våldsamhet ges uttryck för i bland annat utdrag K9: ”Narkotikans värde, samt att de individer som hanterar narkotikan kommer från sociala grupper där våld etablerats, leder sammantaget till instabilitet och våldsytringar”. Satsen är i sin helhet fri, men det förekommer även en inbäddad och en fri samordnad sats efter subjunktionen. Den fria satsen här är ”de individer som hanterar narkotikan kommer från sociala grupper där våld etableras” medan den inbäddade är ”som hanterar narkotikan”. Den inbäddade satsen uppfyller här en del av deltagaren, som är ”de individer”. I förhållande till uppsatsens syfte väljer jag att endast analysera den fria satsen. Den fria satsen ”de individer som hanterar narkotikan kommer från sociala grupper där våld etableras” realiserar en relationell process, där det är ”de individer som hanterar narkotikan” som är förstadedeltagare i denna attributiva process och som kopplas till platsomständigheten att de ”kommer från sociala grupper där våld etableras”. Här blir omständigheten ett attribut för förstadedeltagaren som bärare, och det som förmedlas genom konstruktionen är att de individer som arbetar med narkotika uteslutande kommer från sociala grupper där våld etableras. I satsen blir det inte nödvändigt att benämna de kriminella som just ”kriminella aktörer” eftersom det är underförstått att individerna är kriminella då de arbetar med narkotika, som är olagligt.

I vissa av utdragen dyker andra benämningar för kriminella aktörer upp, men dessa associeras fortsatt med kriminella verksamheter likt det förgående satsanalys presenterade. I de två fria satserna från utdrag K10 och K11 presenteras kriminella aktörer med en annan benämning än just kriminella aktörer. Här talas det om ”våldsbenägna individer” och ”unga män” som benämns som utförare, medan den styrande handen i verksamhet benämns som ”ledarskiktet”. Utdrag K11 analyseras dock i avsnitt 6.1.1. och kommer inte tas upp ytterligare i detta avsnitt. Den fria satsen från utdrag K10, ”Ofta är det yngre våldsbenägna individer som är utförare”, realiserar en relationell process där förstadedeltagaren ”yngre våldsbenägna individer” får rollen som bärare för att vara utförare. Vad dessa individer utför framkommer dock inte i texten, men då texten handlar om kriminalitet och individerna associeras med att vara våldsbenägna drar jag slutsatsen att dessa är utförare för diverse kriminella handlingar. Adverbet ”ofta” i satsen realiserar omständigheten att det är vanligt förekommande, men belyser även att det inte nödvändigtvis alltid är yngre våldsbenägna individer som utför brotten. I den fria satsen förekommer en bunden sats, ”som är utförare”. Denna kan

vid första anblick se ut som en inbäddad sats, men då satsen kan göras om till en fri genom att ändra den till ”och de är utförare” kategoriseras den som bunden (jfr. Holmberg & Karlsson 2019, s. 121). Satsen är en specificering genom underordning, då det är en underordnad sats som specificerar en omständighet (ibid., s. 129) dvs. att de yngre våldsbenägna individerna är utförare.

Det framkommer tydligt att det inte är samtliga kriminella verksamheter Polismyndigheten skriver om i texten, utan en specifik grupp av kriminella aktörer. Detta synliggörs genom, bland annat, användningen av den fria satsen som återfinns i utdrag K12: ”Kriminella mc-gäng är också aktiva aktörer avseende våld och narkotika”. Här tas kriminella mc-gäng upp som sådana som *också* är aktiva aktörer vad gäller kriminell verksamhet, vilket tydliggör att texten inte riktar sig mot samtliga kriminella aktörer i samhället. Dessa tas upp som en tilläggsgrupp för att styrka att det inte endast är en grupp av människor som är kriminella – utan det finns fler grupper bortsett från den huvudsakliga grupp Polismyndigheten talar om i utdragen från broschyren. Här realiseras en relationell process, där ”kriminella mc-gäng” blir förstadedeltagare i form av bärare för attributet att också vara aktiva aktörer avseende våld och narkotika. Det som menas med ”också” verkar vara det faktum att Polismyndigheten i stor utsträckning presenterar kriminella aktörer som huvudsakligen icke-etniskt svenskar, vilket inte tas upp som faktor när de talar om kriminella mc-gäng. Detta argument stärks av utdrag K13 som återfinns på samma sida i broschyren som satsen angående mc-gäng: ”Grunden för nätverken är ofta att medlemmarna har växt upp i samma område eller har gemensam etnisk härkomst”. Utdraget är i sin helhet en fri sats, men det förekommer ytterligare en fri och bunden sats i utdraget. Den fria satsen är ”medlemmarna har växt upp i samma område” medan den bundna är ”har gemensam etnisk härkomst”. Medlemmarna Polismyndigheten talar om placeras, i den senast nämnda fria satsen, återigen i en attributiv relationell process, som bärare för attributet att ha växt upp i samma område, alternativt ha gemensam härkomst som påstått i den bundna satsen. ”Grunden för nätverken är ofta” från utdraget realiserar en sättsomständighet, och förklarar hur nätverken formas medan ”i samma område” realiserar platsomständigheten. Mc-gängens härkomst eller boendesituation togs inte upp som relevant information i satsen om dem, utan detta framkommer endast som relevant information när det talas om andra kriminella verksamheter än mc-gäng. Dock påstår Polismyndigheten inte att den etniska härkomsten nödvändigtvis är utländsk, utan här kan Sverige vara den gemensamma etniska härkomsten.

Slutligen presenterar Polismyndigheten dessa kriminella aktörer som individer som kan ge sken av ett lyckat liv, och att det är dem som kan ge ett sken av detta som ofta kan klassas som ”förebilder”. I satsen ”Förebilderna finns ofta inom den kriminella miljön och innebörden av att vara ”lyckad” knyts till ekonomisk framgång som visas upp genom exempelvis kläder, smycken och bilar” från utdrag K14

förekommer två fria satser, före och efter konjunktionen ”och”. Det förekommer även en inbäddad sats, vilket är ”som visas upp genom exempelvis kläder, smycken och bilar”. Eftersom denna del av analysen fokuserar på deltagare i form av kriminella fokuserar jag här på den fria satsen innan konjunktionen. Den existentiella relationella processen realiseras genom att ”förebilderna” med hjälp av processkärnan ”finns” får rollen som existerande ”inom den kriminella miljön”. Adverbet ”ofta” används återigen här för att redovisa för omständighet, och ger betydelsen att det inte alltid behöver förekomma förebilder i kriminella nätverk. Konstruktionen av kriminella aktörer som förebilder kan uppfattas som att det finns något att se upp till inom den kriminella miljön, vilket kan ge motsatt effekt för det brottsförebyggande arbetet.

6.2. Processtyper och deltagare - Polismyndigheten

Det finns precis som hos de kriminella ett genomgående mönster för hur Polismyndigheten konstrueras språkligt i de valda utdragen från broschyren, där de endast konstrueras som talare eller upplevare. Polismyndigheten förekommer inte i någon deltagarroll som valts att exkluderas i tabellen nedan.

Process och deltagare	Antal
Materiell – aktör eller mål	0
Relationell – utpekad/bärare eller attribut/värde	0
Verbal – talare eller talmål/utsaga	6
Mental – upplevare eller fenomen	8

Figur 3: sammanställning av resultat för Polismyndigheten

Processtyperna och deltagarna som förekommer i både de fria och bundna satserna som analyseras skiljer sig, liksom de kriminellas, inte allt för mycket åt. Broschyren är en informationskälla för samhället, då den är producerad av Polismyndigheten med information från övriga samhällsviktiga myndigheter. Det går därför att påstå att konstruktionen av Polismyndigheten i utdragen från broschyren stämmer överens med syftet – att presentera en lägesbild för allmänheten. Lägesbilden berör huvudsakligen hur den kriminella verksamheten ser ut år 2019, och inte vad Polismyndigheten aktivt gör för att förebygga dessa brott, även om det också tas upp i kort utsträckning. Det är därför passande av Polismyndigheten att välja att konstruera sig själva som upplevare och talare när det kommer till detta område, för att beskriva och presentera för samhället vad det är för information de samlat på sig, men även vad de anser vara orsaker och bakomliggande faktorer till brottsligheten.

6.2.1. Verbala processer – Polismyndigheten

Polismyndigheten är en av de viktigaste myndigheterna i Sverige när det kommer till brottsförebyggande arbete. Det är Polisen och Polismyndigheten som ser till att vi, så gott som möjligt, ska känna oss trygga i det land vi bor i. De utdrag som valts ut från broschyren konstruerar dock Polismyndigheten som mer än aktörer som ser till att vårt land är tryggt. Detta ser vi bland annat i utdrag P1: ”Exempelvis rapporterar Tullverket att de enskilda narkotikabeslagen är större, och Polismyndigheten redovisar att antalet beslag ökar” där Polismyndigheten står med som deltagare efter konjunktionen. Satsen efter konjunktionen är en fri sats, vilket även satsen innan konjunktionen är. Detta innebär att satserna är samordnade, där den fria satsen efter konjunktionen är ett tillägg med information till den förgående satsen. Då det är konstruktionen av Polismyndigheten som undersöks i detta avsnitt, ligger fokus enbart på den fria satsen efter konjunktionen. ”Polismyndigheten redovisar att antalet beslag ökar” realiserar en verbal process, där Polismyndigheten är förstadedeltagare med rollen som talare. Processkärnan är ”redovisar” som leder till andradeltagaren, utsagan, som är att ”antalet beslag ökar”. Här må Polismyndigheten inte konstrueras som aktör, men konstruktionen av dem försätter de i en position som informatör vilket är en viktig del i att få allmänheten att känna trygghet och förtroende.

Polismyndigheten som informatör för något är återkommande i den fria satsen från utdrag P2: ”Polismyndigheten beskriver att antalet kriminella som handlar med narkotika ökar (...)”. Processen som realiseras i satsen är även här en verbal process, där processkärnan är ”beskriver”. Polismyndigheten är förstadedeltagare i form av talare, eftersom det är dem som berättar något, och ”antalet kriminella som handlar med narkotika ökar” är andradeltagare i form av utsaga. Att antalet kriminella som handlar med narkotika blir andradeltagare i form av utsaga beror på att det är en verbal utväxling från Polismyndighetens sida, där de berättar för någon (förmodligen läsaren) om de kriminella som handlar med narkotika och att dessa ökar (jfr. Holmberg & Karlsson 2019, s. 95).

Det är dock inte bara de illegala varor kriminella hanterat som nämns i utdragen från broschyren. Att kriminaliteten är kopplad till utsatta områden är en röd tråd som följer flera av utdragen. Vad det beror på kan vara att det förekommer socioekonomisk utsatthet i dessa områden, vilket kan leda till att individer i brist på inkomst vänder sig till den kriminella världen eller att den kriminella världen vänder sig till individer med brist på inkomst. Att det är så redogör Polismyndigheten för i den fria satsen från utdrag P5: ”Polismyndigheten beskriver att de kriminella nätverken ofta har anknytning till socioekonomisk utsatta bostadsområden”. Polismyndigheten konstrueras i satsen som talare, eftersom processkärnan här är ”beskriver”. Andradeltagaren, utsagan, är ”de kriminella nätverken ofta har anknytning till socioekonomiskt utsatta områden” där det även förekommer en platsomständighet – ”socioekonomiskt

utsatta områden”. Att områdena är socioekonomiskt utsatta är ett attribut för området, som förklarar för läsaren vad det är för slags område det talas om. Området blir även utmärkande för de kriminella nätverken, eftersom dessa kopplas till områdena. Eftersom områdena redan är utsatta, känner jag mig trygg i att påstå att de kriminella verksamheterna som pågår i dessa områden inte förebygger områdenas utsatthet – utan snarare förvärrar situationen.

Främst verkar problematiken i de utsatta områdena vara narkotikahandel, vilket Polismyndigheten redogör för i broschyren i, bland annat, utdrag P10: ”Narkotikahandeln utgör enligt Polismyndigheten en betydande del av den konstaterade kriminaliteten i de särskilt utsatta områdena”. I satsen är delen ”enligt Polismyndigheten” en inbäddad sats, som en del av deltagaren ”Narkotikahandel” medan resterande delar av satsen hade fungerat som fri – ”Narkotikahandel utgör en betydande del av den konstaterade kriminaliteten i de särskilt utsatta områdena”. ”Enligt Polismyndigheten” är dock även en omständighet, en så kallad *synvinkelomständighet*, som innebär att det anges vem informationen kommer från (Holmberg & Karlsson 2019, s. 105). Att det står ”enligt Polismyndigheten” är alltså ett förtydligande om vem påståendet kommer från, och denna sorts omständighet ersätter enligt Holmberg och Karlsson (2019, s. 105) egentligen den verbala processen i satsen. Analyseras satsen i sin helhet, ”Narkotikahandel utgör enligt Polismyndigheten en betydande del av den konstaterade kriminaliteten i de särskilt utsatta områdena” så förmedlas information *enligt* Polismyndigheten. Detta indikerar att Polismyndigheten erhåller en viss position i satsen som informationskälla och de kan därför kategoriseras som talare i en verbal process. Utsagan blir informationen de förmedlar, det vill säga att narkotikahandeln utgör en betydande del av den konstaterade kriminaliteten. Dock kan Polismyndigheten här även kategoriseras som andradeltagare, men i en identifierande relationell process. Detta beror på att ”Narkotikahandel” är konstruerad som utpekad med hjälp av process kärnan ”utgör” för värdet att ”enligt Polismyndigheten en betydande del av den konstaterade kriminaliteten i de särskilt utsatta områdena”. I denna kontext handlar det dock om att Polismyndigheten informerar om läget inom kriminell verksamhet, och därför blir det första resultatet mer relevant att förhålla sig till.

Ämnet om utsatta områden är återkommande även i de två sista utdragen jag ska analysera; P11 och P12. Utdrag P11 innehåller en fri, två bundna och en inbäddad sats, där den fria satsen är ”Polismyndigheten beskriver problem”. ”Med synlig brottslighet” är en bunden sats, med tillhörande inbäddad ”som visar på kriminell makt” vilket är en del av deltagaren ”synlig brottslighet”. Sistnämnda bunden sats är ”främst i utsatta områden”, som är en omständighet som visar vart brottsligheten förekommer. Analysen genomförs här på den fullständiga satsen av utdraget, vilket visar att Polismyndigheten beskriver ett problem, som gör de till förstadedeltagare som talare med tillhörande process kärna ”beskriver”. Det Polismyndigheten

beskriver är ”problem med synlig brottslighet som visar på kriminell makt” vilket blir andradeltagaren med rollen som utsaga, med tillhörande omständighet ”främst i utsatta områden”. Detta konstaterande kastar ljus över de komplexa relationerna inom kriminell verksamhet, där Polismyndigheten presenterar utsatta områden som en del av problematiken.

Även i utdrag P12 förekommer utsatta områden som spelplan för de kriminella aktörerna. ”Polismyndigheten uppger att kokainhandel är en del av de konflikter” är en fri sats, med tillhörande inbäddad sats ”som pågår i särskilt utsatta områden” vilket är en del av deltagaren ”de konflikter”. Den inbäddade satsen är dock inte här endast en del av en deltagare, utan beskriver även omständigheten. Polismyndigheten konstrueras i den fullständiga satsen återigen som talare, eftersom de via verbet och processkärnan ”uppger” kommunicerar och redogör informationen som påstås. Det Polismyndigheten som talare uppger är att ”kokainhandel är en del av de konflikter som pågår”, vilket blir utsagan och därmed andradeltagare i processen med tillhörande omständighet. Satsen är utformad på så vis att Polismyndigheten tydligt uppfattas som en källa för information, som förmedlar något som berör ett specifikt område i samhället. Omständigheten är viktig att belysa, eftersom den fungerar som ett tillägg till processen som förekommer i en specifik sats. Information om vart något händer är synnerligen viktig i en broschyr som den utdragen kommer från, eftersom det kan förmodas att läsaren inte bara vill veta *vad* som händer i Sverige, utan även *vart* det händer.

6.2.2. Mentala processer - Polismyndigheten

I området angående narkotikahandel återkommer Polismyndigheten som deltagare i utdrag P3: ”Inom narkotikahandlingens distributionsprocess köper till exempel den organiserade brottsligheten in tjänster som crime-as-a-service, något som Tullverket och Polismyndigheten bedömer bli allt vanligare”. Här förekommer Polismyndigheten i en bunden sats, som ett tillägg till föregående fria sats eftersom det lägger till ny information (jfr. Holmberg & Karlsson 2019, s. 125). Den fria satsen i utdraget är ”Inom narkotikahandlingens distributionsprocess köper till exempel den organiserade brottsligheten in tjänster” med tillhörande inbäddade sats ”som crime-as-a-service”. Den bundna satsen Polismyndigheten förekommer i, ”något som Tullverket och Polismyndigheten bedömer bli allt vanligare”, är en anföring eftersom den underordnade satsen presenterar att någon tänker något. I satsen realiseras därför en mental process. Processkärnan ”bedömer” indikerar på att det är en omdömesbildning som sker hos Polismyndigheten och Tullverket, vilket är något som sker mentalt. Polismyndigheten, tillsammans med Tullverket, blir här förstadedeltagare i form av upplevare för det fenomen de bedömer, som är andradeltagare. Det de bedömer (fenomenet) återfinns specificerat i den fria satsen och det är den bundna satsen refererar tillbaka till.

Polismyndigheten konstrueras återigen som upplevare i den mentala processen som realiseras i den fria satsen från utdrag P4: ”Polismyndigheten ser generellt en ökande våldsanvändning inom organiserad brottslighet”. Processen realiseras av process kärnan ”ser”, vilket indikerar att det är en mental process eftersom att se är något som sker i den enskilde individens inre. Polismyndigheten blir här förstadedeltagare i form av upplevare, till andradeltagaren fenomenet ”en ökande våldsanvändning” som följs av platsomständigheten ”inom organiserad brottslighet”. Begreppet ”generellt” i satsen beskriver villkorsomständigheten, vilket är att det är övergripande vanligt att det sker en ökande våldsanvändning inom organiserad brottslighet. Eftersom informationen som kommer från Polismyndigheten är samhällsviktig så projiceras Polismyndighetens upplevelse i denna sats på läsaren. Det blir inte bara ett återberättande att Polismyndigheten upplever något för sakens skull, utan givande information för den som läser om hur lägesbilden i samhället för det berörda ämnet ser ut. Detta skapar en liknande uppfattning för det Polismyndigheten upplever hos läsaren.

Det antagandet gör jag även när det kommer till fria satsen från utdrag P6: ”Polismyndigheten bedömer att den organiserade brottsligheten har fått en större tillgång till automatvapen under senare år”. Process kärnan ”bedömer” realiserar här, likt innan, en mental process. Polismyndigheten är därför ännu en gång konstruerade som förstadedeltagare i form av upplevare, för det fenomen att den organiserade brottsligheten har fått en större tillgång till automatvapen under senare år. ”Under senare år” är dock inte en del av andradeltagaren, utan är den *tidsomständighet* som beskriver när något sker med hjälp av prepositionsfrasen ”under”. Det är även här, som tidigare argumenterat för, inte relevant att Polismyndigheten upplever fenomenet utan syftet är att projicera denna upplevelse på mottagaren för att förmedla information om hur lägesbilden faktiskt ser ut utifrån Polismyndighetens perspektiv. Det perspektiv de har grundar sig i olika kartläggningar och undersökningar, både ute i fält och administrativt (Polismyndigheten u.å.a) och därmed antas det av mig som läsare att den information de lägger fram är baserad på verkliga resultat av dessa kartläggningar och undersökningar. Eftersom kriminalitet inte är begränsat till en specifik geografisk plats och Polismyndigheten arbetar utifrån ett och samma regelverk oavsett plats är fenomenet med ökad tillgång till vapen något som upplevs på fler områden i landet. Detta framkommer i den fria satsen från utdrag P7 där samtliga polisregioner konstrueras som upplevare i en mental process för fenomenet att kriminella nätverk har tillgång till skjutvapen. Här benämns inte Polisen som ”Polismyndigheten”, men eftersom Polismyndigheten är den myndighet som poliser i alla möjliga regioner arbetar för så är det möjligt att påstå att Polismyndigheten står bakom detta.

I ytterligare utdrag konstrueras Polismyndigheten fortsatt som upplevare. Varför de valt att konstruera sig själva som upplevare i många av utdragen går att diskutera, men jag vill påstå att det är för att skildra den

information och verklighet Polisen ser utifrån sitt arbete och projicera detta på läsarna – som jag tidigare påstått. Det Polisen upplever och bedömer vara på ett visst sätt är ingenting vi i allmänheten kan argumentera emot, eftersom vi inte kan sätta oss in i det poliserna upplever. Påstår Polismyndigheten något utgår i alla fall jag som läsare att det stämmer, eftersom det inte finns någon rimlig anledning till att informationen som läggs fram inte skulle stämma. Ett exempel på information jag inte ifrågasätter är den fria satsen från utdrag P8: ”Polismyndigheten bedömer att en allt större del av den allvarliga organiserade brottsligheten är IT-relaterad”. Satsen realiserar här en mental process, med Polismyndigheten som upplevare, men det faktum att de bedömer att en större del av den allvarliga organiserade brottsligheten är IT-relaterad är inget jag kan ifrågasätta eftersom deras bedömning inte endast utgår från upplevelsen i sig, utan den statistik de tagit fram i sitt brottsförebyggande arbete (jfr. Polismyndigheten 2019, s. 4). Det fenomen som upplevs i satsen, ”En allt större del av den allvarliga organiserade brottsligheten är IT-relaterad” är ett fenomen Polismyndigheten bedömer existera, vilket kan antas grunda sig i tidigare undersökning inom området. Därav kan satsen tolkas som informationsgivande.

Den röda tråden för konstruktionen av Polismyndigheten som upplevare fortsätter med utdrag P13: ”Polismyndigheten bedömer dödligt våld som ett av myndigheternas största problem (...)” där processkärnan ”bedömer” återigen realiserar en mental process. I satsen förekommer en inbäddad sats, vilket är ”som ett av myndigheternas största problem”. Denna inbäddade sats är en del av deltagaren ”dödligt våld”, vilket är det fenomen Polismyndigheten upplever som förstadedeltagare. Vart det dödliga våldet förekommer beskrivs dock inte, utan här får man som läsare anta att detta påstående är något som avser hela landet. Mer specifika när det kommer till geografiska platser är Polismyndigheten i bland annat utdrag P14: ”Lokala kriminella grupperingar i utsatta områden bedöms av Polismyndigheten fortsatt stå för hot, våld och trakasserier av polisanställda”. Processkärnan i den fria satsen är ”bedömer”, vilket realiserar en mental process. ”I utsatta områden” förmedlar med hjälp av prepositionsfrasen ”i” den omständighet de lokala kriminella grupperingarna förekommer, och det är dessa grupperingar som realiserar fenomenet att stå för hot, våld och trakasserier av polisanställda. Den information som förmedlas i satsen är att det är aktörer i utsatta områden som står för hot och våld, men det är inget som påstår att det uteslutande är dessa aktörer som gör det. I detta fall upplevs det som att Polismyndigheten har valt att fokusera på det våld som förekommer i just utsatta områden, och därför inte valt att ta upp andra områden i informationen.

Huruvida ett område är utsatt eller inte beskrivs i utdrag P9 som ”Det här är områden som Polismyndigheten utifrån ett antal kriterier bedömer som utsatta beroende på graden av allvarlig brottslighet och områdets socioekonomiska situation”. Den fria satsen här är ”Det här är områden som

Polismyndigheten utifrån ett antal kriterier bedömer som utsatta”, med den inbäddade satsen ”som utsatta”, medan den bundna underordnade är ”beroende på graden av allvarlig brottslighet och områdets socioekonomiska situation”. Den underordnade satsen är även ett tillägg av det som sägs i den fria satsen, eftersom den lägger till information. I den fria satsen förekommer Polismyndigheten i en mental process, eftersom processkärnan ”bedömer” ännu en gång indikerar att en omdömesbildning sker hos Polismyndigheten. Det Polismyndigheten bedömer som utsatta i den fria satsen är de områden som talas om i början av satsen, vilka även talar för platsomständigheten i satsen. Eftersom Polismyndigheten konstrueras som upplevare i denna sats, blir det dem bedömer utifrån ett antal kriterier som ”utsatta” fenomenet för upplevelsen. ”Utifrån ett antal kriterier” beskriver även det en omständighet, vilket är sättsomständigheten. Denna omständighet beskriver som tidigare nämnt hur något görs eller vad det görs med hjälp av, vilket i detta sammanhang är att något görs med hjälp av kriterier som utgår från.

6.3. Kritisk diskursanalys

I denna del av resultatavsnittet genomförs den kritiska diskursanalysen. Resultatet från transitivetsanalysen som genomfördes tidigare kommer ligga som grund för kommande avsnitt, vilket gör det möjligt för mig att presentera den verklighetsbild som förmedlas. Underavsnitten i detta avsnitt handlar om representation genom processer samt positionering.

6.3.1. Representation genom processer

I de 14 utdragen som berörde kriminella aktörer förekom dessa som deltagare i olika processer 14 gånger och en gång som tillägg i omständighet. I processerna från utdragen förekom de kriminella som förstadedeltagare med deltagarrollerna ”aktör” och ”bärare”. Allt fler gånger förekom dem som andradeltagare i form av utsaga i transitivetsanalysen om Polismyndigheten. Den språkliga konstruktionen av deltagare och processer utgör enligt Halliday en stor del av meningsskapandet inom språkbruk (se Machin & Mayr 2012, s. 104) och det är därför intressant att se vad för mening konstruktionen av de kriminella ger. Exempelvis kan vi se hur konstruktionerna och processerna på nedan utdrag ger mening:

- Utdrag K7: ”(...) en betydande andel av aktörerna består av utländska personer/nätverk.”
- Utdrag K13: ”Grunden för nätverken är ofta att medlemmarna har växt upp i samma område eller har en gemensam etnisk härkomst.”

I båda dessa utdrag konstrueras aktörerna som kopplas till kriminell verksamhet som bärare i en relationell process. Här blir de tilldelade attributet att komma från utlandet alternativt umgås med varandra på grund av gemensam etnisk härkomst. Dessa processer förmedlar för läsaren att det är vanligt förekommande att

de kriminella inte är etniskt svenska, vilket kan leda till fördomar såsom att utländska personer är kriminella. Polismyndighetens val att konstruera de kriminella deltagarna med detta attribut kan grunda sig i att vilja kategorisera de kriminella, men genom att använda etnicitet som faktor i denna kategorisering sker en konstruktion av att de kriminella inte tillhör samma fack som det ”normala” (jfr. Hornscheidt & Landqvist 2014, s. 16), vilket i det här fallet skulle vara svenskar. Exempel två specificerar dock inte att det nödvändigtvis behöver talas om en utländsk härkomst, utan här kan det handla om svensk härkomst. Oavsett svensk eller utländsk härkomst så bör man här ställa sig frågan vad etnisk härkomst har för relevans i texten. Polismyndigheten tydliggör inte att det ska finnas någon specifik koppling mellan ursprung och kriminalitet i utdragen från broschyren, men trots det relateras kriminella aktörer språkligt med attributet att ha annan etnisk härkomst. Detta blir identifierande för den kriminella och skapar en markör för sociala maktförhållanden (jfr. Hornscheidt & Landqvist 2014, s. 139), vilket här blir en samhällsklassfråga. Kriminalitet tillhör i samhället låg samhällsklass, eftersom det går ut på att bryta mot lagen och därmed bryter mot samhällets normer.

I de materiella processerna konstrueras istället de kriminella som aktörer, några som *gör* något. Här relateras inte deltagarna till någon specifik etnicitet, utan det beskrivs vad för kriminella handlingar dessa utför.

- Utdrag K3: ”Kriminella aktörer utnyttjar exempelvis regler som ska göra det lättare för personer som står långt från arbetsmarknaden att få arbete.”
- Utdrag K5: ”(...) kriminella aktörer som har förmåga att komma över dessa uppgifter kan sälja dem vidare till andra aktörer som använder dem i sin brottslighet.”
- Utdrag K7: ”Utifrån operativa ärenden konstateras att kriminella aktörer verkar över större geografiska ytor än tidigare (...)”

Här skapar Polismyndigheten en bild av att kriminella aktörer har tillgång att verka inom flera olika områden. Dessa områden beskrivs i ovan exempel vara regler för anställning, intrång för inhämtande och försäljning av personuppgifter samt utökad fäste på olika geografiska platser. Det som förmedlas är att de kriminella kan befinna sig vart som helst, och utsätta vem som helst för vilket brott som helst, inklusive myndigheter. Tillsammans med de relationella processerna som förekommer i utdragen från broschyren, vilka ger deltagarna attribut om att bland annat vara utländska, våldsbenägna och från utsatta områden, förser de materiella processerna läsaren med en bild om vad det är dessa utländska, våldsbenägna individer gör. Den sociala strukturella nivån i samhället förverkligas språkligt genom handlingar kopplade till specifika grupper eller individer. Genom att koppla en viss folkgrupp till en negativ kategori som

kriminalitet kan risken för negativa attityder gentemot gruppen ökas, vilket i sin tur kan leda till ökad diskriminering (Hornscheidt & Landqvist 2014, s. 61).

Polismyndigheten konstrueras inte som aktörer i utdragen från broschyren, till skillnad från de kriminella. Istället förekommer Polismyndigheten som upplevare i en mental process 8 gånger och talare i en verbal process 6 gånger. Detta förmedlar en verklighetsbild av att Polismyndigheten endast kommunicerar den information de samlat in och upplevt under en viss tid gällande ett visst område. Genom att konstruera sig själva på detta vis skapar Polismyndigheten en viss hierarki, där de framstår som observatörer för den rådande omständigheten snarare än aktörer som gör något för att förebygga brotten. Detta kan påverka läsarnas uppfattning om Polismyndighetens effektivitet. Trots att det är allmänt känt att Polismyndigheten arbetar aktivt som aktörer förmedlas ingen form av aktörsroll i utdragen från broschyren. Det som skrivs och det som är den samhällseliga sanningen skiljer sig här och det kvarstår därför att Polismyndigheten uppfattas som passiva rapportörer i utdragen.

Ett möjligt syfte med valet att konstruera Polismyndigheten som talare och upplevare kan vara att framhäva den neutralitet och objektivitet de förmodas stå för. Intrycket om att deras rapporteringar är opartiska och sakliga skapas genom betoningen att de som deltagare endast förmedlar information de tagit fram. Det är diskursivt strategiskt av Polismyndigheten att konstruera sig själva i dessa deltagarroller, eftersom detta görs utifrån deras förhållande till kriminalitet. Polisen är inte involverad i kriminalitet, utan står utanför den gruppen och det är därför rimligt att berätta *om* gruppen i fråga.

- Utdrag P4: ”Polismyndigheten ser generellt en ökande våldsanvändning inom organiserad brottslighet.”
- Utdrag P6: ”Polismyndigheten bedömer att den organiserade brottsligheten har fått en större tillgång till automatvapen under senare år.”
- Utdrag P7: ”Samtliga polisregioner bedömer att de kriminella nätverken har tillgång till skjutvapen.”

Ovan exempel visar att Polisen som upplevare står utanför det som händer inom den kriminella verksamheten, och att syftet är att rapportera och informera vad som försiggår. Eftersom rapporten är en lägesbild är det rimligt att Polismyndigheten valt att förmedla informationen på detta sätt. Hade rapporten istället berört en handlingsplan för Polismyndigheten hade konstruktionen varit missvisande, eftersom läsaren inte hade fått någon förståelse kring vad Polismyndigheten gör aktivt.

Den verklighetsbild som Polismyndigheten förmedlar genom att konstruera sig själva som upplevare och talare går alltså inte riktigt hand i hand med den verklighetsbild och sociala norm Polisen vanligtvis

förknippas med. Det gör det dock inte mindre relevant att konstruktionen ser ut som den gör, då konstruktionen framställer myndigheten som passiva för att på ett objektivet sätt förmedla information.

6.3.2. Positionering

Inom positionering talas det inte endast om givna roller i en interaktion, utan även om djupgående innebörder när det kommer till deltagarroller (Hornscheidt & Landqvist 2014, s. 135). I broschyren har Polismyndigheten som författare och producent makten, och kan därför positionera deltagarna i texten utifrån vad för implicita eller explicita kategorier dessa korresponderar med.

De individer som bebländar sig med kriminella aktiviteter positioneras i utdragen som just kriminella. Den typiska uppfattningen av samhällsrollen som "kriminell" innebär att den personen oftast är manlig, har en social ställning som påverkas av faktorer som rasism samt saknar fysiska funktionshinder, men kan ha någon form av psykiskt funktionshinder (Hornscheidt & Landqvist 2014, s. 137). Det finns alltså redan en förutfattad mening gällande deltagaren i texten som är kriminell, där läsaren redan kan ha en uppfattning om vilken kategori denna deltagare tillhör i samhället. I utdragen som valts ut från broschyren bekräftas vissa av dessa förutfattade kategorier, i bland annat följande utdrag:

- Utdrag K7: "(...) en betydande andel av aktörerna består av utländska personer/nätverk"
- Utdrag K1: "I utsatta områden upptäckts även organiserad brottslighet bland aktörer med koppling till våldsbejakande islamistisk extremism"

Här associeras deltagarna med en grupptillhörighet att vara utländska och befinna sig i utsatta områden, men även att i vissa fall ha koppling till våldsbejakande islamistisk extremism. Eftersom socioekonomisk utsatthet är kännetecknande för utsatta områden associeras även deltagarna med att tillhöra en lägre samhällsklass. När det kommer till de kriminella görs det alltså anspråk på en lägre positionering, där de kriminella med hjälp av språkliga val tillskrivs egenskaper som dels placerar de i en kategori, dels bekräftar den kategori läsaren redan kan tänkas ha tilldelat deltagaren.

Polismyndigheten positioneras å andra sidan i enlighet med sin institutionella position. Det finns en inbyggd maktrelation mellan kriminella och Polismyndigheten, där Polismyndigheten besitter högre makt än de kriminella (men även icke-kriminella samhällsmedborgare). Polismyndigheten associeras inte i utdragen med utmärkande attribut på samma sätt som de kriminella gör. Positioneringen här utgår helt från den yrkesroll Polismyndigheten besitter. Eftersom broschyren produceras av Polismyndigheten, med information från ytterligare myndigheter, går det att urskilja att det finns ett "vi" och "de" i broschyren. Här är "vi" de myndigheter som informerar, och "de" de kriminella aktörerna det informeras om. Detta

visar på att Polismyndigheten positioneras högre i texten än de kriminella, som exkluderas ur den myndighetsgemensamma diskursen.

7 Diskussion & slutsatser

I detta avsnitt redovisar, diskuterar och reflekterar jag över de slutsatser jag drar utifrån analyserna som genomförts på utdragen från den myndighetsgemensamma broschyren. Eftersom frågeställningarna inte är utformade för att uppfylla en komparativ funktion och uppfyller olika funktioner för uppsatsen syfte delas de upp. Detta görs så att slutsatserna för respektive del inte blandas ihop. Diskussionsdelen är likt resultatdelen uppdelad i tre delar, där varje del berör respektive frågeställning.

7.1. Hur konstrueras kriminella språkligt i den myndighetsgemensamma broschyren från 2019?

Transitivitetsanalysen om konstruktionen av de kriminella i utdragen från broschyren visar att de kriminella övervägande konstrueras som aktörer och bärare. Här blir det tydligt att de kriminella är några som gör något i samhället och att de även är individer som går att koppla till olika attribut. Dessa attribut beskriver delvis vilka dessa aktörer kan tänkas vara, men även bakomliggande faktorer till kriminaliteten. Svedin (2021, s. 587) skriver om den diskussion som förts i Sverige angående sambandet mellan kriminalitet och invandring, ett samband Polismyndigheten verkar ha anammat i den myndighetsgemensamma broschyren. Att Polismyndigheten ser sambandet görs tydligt genom deras användning av attribut, som beskriver att de kriminella aktörerna i många fall härstammar från annan etnisk bakgrund än Sverige. Mitt resultat stärker alltså Svedins diskussion om kopplingen mellan kriminalitet och invandring, eftersom det är en förekommande association även i det resultat jag kommit fram till. Även här blir Svedins (2021, s. 613) artikel intressant i förhållande till mitt resultat, då han påpekar att den svenska kriminalpolitiska diskursen påverkats under senare år där internationell media många gånger lyft fram högerradikala politiker som påstår att Sveriges allvarliga kriminalitetsproblem är orsakade av invandring. Eftersom detta inte är en diakron studie, som undersöker utvecklingen av konstruktioner under en viss tid, kan jag inte argumentera för att diskursen denna uppsats lyfter är förändrad. Dock förekommer det, som nämnt, kopplingar mellan invandring och kriminalitet och utifrån Svedins (2021) artikel funderar jag över om de internationella, högerradikala politikerna påverkat Polismyndighetens diskurs. Problematiken här är att det inte är något jag kommer få svar på, eftersom en det hade krävts en fältundersökning av något slag eller en diakron studie för att undersöka denna teori.

Polismyndighetens val att konstruera de kriminella som huvudsakliga förstadedeltagare i roller som aktörer och bärare i utdragen är enligt mig väntat, eftersom de kriminella faktiskt är individer som utför något i

samhället och broschyrens syfte är att informera vad de kriminella utför. Att konstruera dessa som exempelvis förstadedeltagare som upplevare hade krävt att Polismyndigheten genomfört någon form av enkätundersökning eller intervju, för att få kännedom kring hur de kriminella upplever vissa saker. Eftersom att vara kriminell tyder på låg samhällsklass vill jag även påstå att dessa inte kategoriseras som särskilt tongivande i samhället, och därför hade talarrollen som huvudsaklig deltagarroll inte heller fungerat bra. Syftet med broschyren är ju att beskriva vad det är som sker inom den kriminella verksamheten i Sverige, och för att beskriva detta är det ett passande val att konstruera deltagarna som aktörer och bärare av olika attribut med tanke på den typ av text broschyren är. Valen av konstruktioner behöver därför inte nödvändigtvis grunda sig i den diskurs Polismyndigheten använder, utan kan bero på att den typ av text broschyren innehåller inte hade uppfyllt sitt syfte om konstruktionerna sett annorlunda ut.

Att konstruera kriminella aktörer som aktörer, och även relatera dessa till processer som förser dem med specifika attribut tillskriver dem en avvikande roll i samhället. Här blir de kriminella utpekade som ett "de", som tillhör en egen social kategori. I konstruktionerna av de kriminella tillskrivs aktörerna egenskaper som våldsbenägenhet och samband mellan ursprung och värderingar presenteras, vilket kan tolkas som ett sätt att avhumanisera dem (jfr. Haslam 2006, s. 252). Detta språkliga val, som kan tolkas som avhumanisering, tror jag kan leda till en försämring av den samhällsbild som finns gentemot gruppen. Här kan konsekvensen av de språkliga valen bli att fördomar i samhället kan öka och en generalisering kring invandrare kan ske eftersom dessa kopplas till samhällsroller som existerar inom organiserad brottslighet. Invandrare är redan en utsatt folkgrupp och med detta i åtanke vill jag påstå att ökade fördomar inte leder till förbättrad integrering i samhället. Då den sociala utsattheten ses som en bidragande faktor till kriminaliteten känner jag mig bekväm i att påstå att ökad segregation istället kan riskera att leda till ökad kriminalitet.

Eriksson och af Trolle (2019, s. 36) beskriver att det upprätthålls en distans mellan allmänheten och de kriminella nätverken när dessa konstrueras som en farlig, homogen grupp, vilket även förmodas vara en konsekvens i förhållande till mitt resultat. När denna distans mellan "vi" och "de" upprätthålls återkommer mitt tidigare argument om att de specifika språkliga konstruktionerna av kriminella som presenteras i mitt resultat kan leda till ökade fördomar och minskad integrering. Är klyftan tillräckligt stor mellan samhällsgrupperna minskar chansen för de utsatta att få bli en del av samhället och det "vi" som framkommit i analysen. Klyftan påverkas av fördomar, vilka riskeras att öka på grund av generaliserade konstruktioner av kriminella, där de kopplas till attribut som avser en större folkgrupp. Utifrån analysen uppfattar jag Polismyndighetens val att konstruera de kriminella som aktörer som gör något som ett väntat

språkligt val, men att konstruktionen av de kriminella med tillhörande attribut kan vara skadlig när det kommer till risken för fördomar.

En intressant reflektion i förhållande till det valda materialet och hur det tagits fram är hur de benämningar som användes vid urvalssökningen kan uppfattas. Eftersom jag valt att utgå från specifika benämningar för de kriminella när jag samlat in mitt material blir det inte möjligt att uppnå en objektiv analys baserad på dessa benämningar, då en analys av benämningarna i broschyren hade krävt en insamling av samtliga benämningar som förekommer av de kriminella i broschyren. Trots det finner jag ändå de benämningar jag utgått från intressanta när det kommer till Polismyndighetens språkval i utdragen, eftersom dem säger något om vem det är som förekommer i vissa delar av texten. Även fast inga specifika namn eller personer pekats ut i de valda utdragen vill jag påstå att benämningarna av deltagarna uppfyller sitt syfte genom att förklara för läsaren vem det är det talas om, och hur denne kategoriseras. Hur deltagarna benämns, och därmed representeras, i utdragen är av betydelse eftersom detta kan påverka bilden läsaren får av deltagarna i fråga. Ser vi på nedan exempel, där exempel 1 är från utdragen och exempel 2 är mitt eget förslag på benämning av deltagarna, går det att konstatera att respektive exempel förmedlar samma information, men benämningen på deltagaren påverkar betydelsen:

- Exempel 1: "Ofta är det yngre våldsbenägna individer som är utförare" (K10)
- Exempel 2: "Ofta är det barn eller unga vuxna som är utförare"

Båda exemplen talar om att det är unga som utför brott, men de olika benämningarna kan påverka hur informationen uppfattas. Första exemplet förstärker sambandet mellan barnet och utförandet eftersom barnet benämns som någon som av natur utför diverse brott. Här skapas det en koppling mellan barnet och något som samhället anser är problematiskt, där barnet blir en del av det som är problematiskt. I det andra exemplet separeras snarare barnet från den problematiska benämningen att vara en våldsbenägen individ och presenteras för det dem är – barn eller unga vuxna. Jag vill påstå att barn och unga vuxna inte är en del av problemet, utan att de likt andra i samhället är drabbade av problemet med kriminalitet. Att inte benämna dem som barn eller unga vuxna, utan istället välja hårdare benämningar som "våldsbenägna individer" eller "unga kriminella aktörer" kan skapa en större klyfta i det vi kan kalla *Vi & dem*-diskursen, eftersom barnen blir ett med det kriminella. Detta beskrivs av Wykes (2001) enligt Machin och Mayr (2012, s. 78) som ett sätt att förtydliga att förövaren i ett visst fall inte är en av oss som inte är förövare. Valet att använda benämningar som "våldsbenägna individer" och "kriminella aktörer" i de utdrag som valts ut antar jag dock har att göra med att poängtera att det faktiskt är det barnen är och för att möjligen belysa allvaret i problematiken kring kriminalitet. Användningen av adjektivet "unga" används dock i många fall där det önskas framkalla någon form utav empati för den det talas om, eftersom adjektivet

många gånger är synonymt med att vara oskyldig och ömtålig (Machin & Mayr 2012, s. 78.). Här blir det då tydligt i de fall det talas om unga i utdragen från broschyren att Polismyndigheten vill informera om vilken roll individer som utför brott får, men även uppmärksamma att det är just unga individer dessa roller appliceras på. Att uppmärksamma detta kan antingen leda till ökad oro och förståelse hos läsarna, eller till ökad misstro och fördomar mot unga.

Vid de tillfällen endast benämningen ”kriminella aktörer” används sker en kollektivisering av deltagarna. Kollektivisering används i de fall det inte önskas att specificera enskilda individer i ett språkligt sammanhang, utan när målet hellre är att kategorisera dessa i ett visst kollektiv. Utan specificering på enskilda individer minskar chansen till empati hos läsaren (Machin & Mayr 2012, s. 80), vilket i detta fall kan leda till en större klyfta mellan den som läser broschyren och de kriminella aktörerna. Detta kan leda till en objektivering av deltagarna som benämns som kriminella aktörer, där kriminaliteten blir en huvudsaklig del av vem personen är. Eftersom texten i broschyren är framtagen av Polismyndigheten så är det utifrån deras normer denna benämning väljs och skildras i utdragen. Bortsett från faktumet att urvalssökningen utgått från specifika benämningar för att hämta in materialet (utdragen), är de benämningar som utgått från intressanta att reflektera över eftersom de, som tidigare nämnt, ändå berättar något för läsaren om vem det är som det berättas om. Att det inte är möjligt att dra en generalisering över hela broschyren, då samtliga benämningar inte tagits fram i urvalssökningen, är en sak – men det gör det inte mindre intressant att fundera över vad de benämningar som faktiskt utgått från kan berätta.

7.2. Hur konstrueras Polismyndigheten språkligt i den myndighetsgemensamma broschyren från 2019?

Transitivitetsanalysen om konstruktionen av Polismyndigheten i utdragen från broschyren visar att de övervägande konstrueras som talare och upplevare. Eftersom broschyrens syfte är att myndigheter ska rapportera om hur läget ser ut när det kommer till kriminella verksamheter i Sverige är det rimligt att de valt att konstruera sig själva som just talare och upplevare. Polismyndigheten förmedlar det de upplever ute i fält och den information de tagit fram utifrån kartläggningar, vilket går hand i hand med de mentala och relationella processerna.

Transitivitet beskrivs av Fowler (1991) enligt Ethelb (2016, s. 2250) som något som bidrar till positiva eller negativa bedömningar av deltagare. Beroende på vilken process deltagaren kopplas samman med kan bedömningen av deltagaren utifrån läsarens perspektiv variera – ett antagande som är intressant i relation till min uppsats. Polismyndigheten har i broschyren utgått från egna upplevelser och egen insamlad information och därmed konstruerat sig i enlighet med det de vill framföra. Här blir det självklart

möjligt för läsare att ändå bilda sig en negativ uppfattning om Polismyndigheten som deltagare, eftersom läsaren kanske kan fråga sig varför Polismyndigheten inte aktivt gör något. I det stora hela tror jag dock att det förekommer minimal kritik från de som läser broschyren gentemot konstruktionen av Polismyndigheten, eftersom syftet med broschyren är just att informera och Polismyndigheten är konstruerade i enlighet med det syftet.

Det är möjligt att argumentera för att en konstruktion av Polismyndigheten som aktörer inte passar in med det syfte broschyren har, eftersom broschyrens huvudsakliga syfte är att informera om lägesbilden för den organiserade brottsligheten – inte lägesbilden för Polismyndighetens arbete. Ethelbs (2016, s. 2252) resultat i sin studie om de lingvistiska och textuella verktyg som journalister använder är intressant i relation till denna reflektion, eftersom han tar upp ett exempel där poliser konstruerats som aktörer i en nyhetsartikel. I artikeln har polisen framställts som maktbärande som utnyttjar den makt de har, och de bedöms negativt eftersom de genom sin makt skjuter ihjäl demonstranter. I en annan nyhetsartikel (i en annan tidning) konstrueras dock polisen som målet för en aktion där det är polisen som blir beskjutna. Här bedöms polisens deltagarroller istället som positiva, eftersom det uppstår empati för de utsatta poliserna (Ethelbs 2016, s. 2252). Mitt resultat tillför dessvärre inget till Ethelbs (2016), eftersom jag inte genomfört en attitydundersökning som gäller konstruktionerna i de valda utdragen. Det är därför inte möjligt för mig att konstatera att konstruktionerna påverkar attityden mot Polismyndigheten i allmänhet.

Till skillnad från konstruktionen av de kriminella aktörerna vill jag dock anta att det inte finns lika stor risk för diskriminering och fördomar när det kommer till konstruktionen av Polismyndigheten. Detta är en slutsats jag drar eftersom det inte finns några attribut som kopplas till Polismyndighetens deltagarroll som på något sätt kan försätta dem i en utsatt position. Den status Polismyndigheten redan besitter i samhället anser jag heller inte påverkas av den valda konstruktionen. Problematiken här är att jag, som svensk medborgare, inte är helt opartisk när det kommer till polisens position i samhället. Mitt omdöme kan därför påverkas av den hierarki Polismyndigheten har i samhället, och hur jag blivit lärd sedan barnsben att inte ifrågasätta polisens arbete. För att undvika detta försöker jag se helheten kring resultatet, mer än vad det är för myndighet jag skriver om. Att de till stor del konstrueras som talare i utdragen är i enlighet med broschyrens syfte (att informera) även om mycket av det Polismyndigheten gör i praktiken handlar om fysiskt agerande. Polisens uppgift är att informera allmänheten om olika saker (Polismyndigheten 2023b) och den språkliga konstruktionen resultatet kom fram till är därför språkligt korrekt eftersom broschyren har ett informativt syfte. Som argument för det vill jag mena att eftersom Polismyndigheten uppfyller syften inom olika kategorier, blir det givet att de även konstrueras olika

beroende på vilken kategori de befinner sig i. Kategorin de tillhör i broschyren blir ”informatörer” och konstruktionen är alltså passande i relation till syftet.

Benämningen av Polismyndigheten i utdragen är likt benämningen av de kriminella intressant att reflektera över. Polismyndigheten som deltagare benämns genomgående vid sitt myndighetsnamn i alla utdrag som valts ut från broschyren. Att benämna myndigheten på detta vis är en så kallad *impersonalisering* av deltagarna. Med det menas att det inte anges specifikt vilken eller vilka personer det talas om, utan här talas om en generell grupp (Machin & Mayr 2012, s. 80). Användningen av impersonalisering grundar sig ofta i att det önskas ge tyngd i det påstående som sägs eller skrivs och i utdragen från broschyren blir tyngden att det talas om en hel myndighet som står bakom det som sägs. Impersonaliseringen kan i detta fall möjligtvis bero på att Polismyndigheten önskar att förmedla allvaret i situationen genom att stå bakom det som sägs. Eftersom det är Polismyndigheten som står bakom produktionen av broschyren kan man dock fråga sig varför de inte valt att benämna sig som ”vi” istället för som ”Polismyndigheten”. Anledningen bakom detta kan antingen vara för att förtydliga vilken myndighet det talas om, då det är en myndighetsgemensam broschyr där det förekommer information från fler myndigheter än Polismyndigheten, alternativt för att tydliggöra att det enbart är Polismyndigheten som står bakom det som skrivs i de fall där de förekommer som informationsgivare. Användningen av ordet ”vi” beskrivs av Machin och Mayr (2012, s. 84) som ”slippery” eftersom det kan vara svårt för läsaren att uppfatta vilka ”vi” är. Hade Polismyndigheten valt att istället benämna sig själva som ”vi” hade läsaren kanske behövt fråga sig själv ”vi” som i Sverige? ”Vi” som i samtliga myndigheter i broschyren? ”Vi” som i oss som ser kriminell verksamhet pågå i samhället? För att inte påverka uppfattningen om vem som står bakom vad i broschyren har Polismyndigheten valt en passande benämning.

7.3. Vilken verklighetsbild förmedlar konstruktionerna?

Verklighetsbilden konstruktionerna i de analyserade utdragen förmedlar är att Polismyndigheten är informatörer, då de berättar om hur det rådande läget ser ut när det kommer till kriminella verksamheter. De kriminella är aktörer, som utför olika handlingar och som i många fall relateras till olika attribut. Attributen kan med goda skäl anses vara irrelevanta eftersom de inte har något att göra med de kriminella handlingarna. Där Polismyndigheten i många fall påpekar att de kriminella har liknande härkomst, eller att dessa på något sätt är kopplade till invandring, finns det inga tydliga argument kring varför dessa attribut är av betydelse att ta upp. Som Machin och Mayr (2012, s. 77) beskriver går det inte att representera en person neutralt, men de påstår inte att det innebär att personen som representeras behöver tilldelas attribut. Verklighetsbilden kan därför potentiellt vara skadlig, eftersom den kan leda till ökad rasifiering i samhället i samband med att utländska attribut kopplas till att vara kriminell. Hornscheidt och

Landqvist (2014, s. 77) beskriver Sverige som ett vitt normaliserat samhälle, där det ofta förekommer rasistiska visualitetsnormer. Broschyren, som det huvudsakliga materialet för denna uppsats förekommer i, är inget undantag för detta påstående eftersom de attribut de kriminella relateras till avser ursprung som tilläggsinformation till vilka de kriminella är. Detta indikerar att de kriminella inte följer den vithetsnorm som förekommer i samhället, eftersom det verkar vara viktigt att lyfta i texten att de tillhör en annan härkomst. Med rasistiska visualitetsnormer syftas det på konstruktionen av en persons rasifiering med hjälp av synliga kännetecken (Hornscheidt & Landqvist 2014, s. 77) och genom att språkligt förse de kriminella deltagarna med det explicita attributet att vara invandrare skapas en föreställning kring deltagaren. Föreställningen påverkar dock inte endast den enskilde deltagaren, utan även invandrare som folkgrupp. Indikationen att utländsk härkomst skulle kunna vara en orsak till kriminalitet är skadlig, eftersom det försätter den folkgrupp som tillhör kategorin i ytterligare en kategori – att vara kriminella. Även om Polismyndigheten inte påstår att *samtliga* kriminella aktörer härstammar från andra länder än Sverige blir de utdrag där detta påstås en del av den verklighetsbild läsaren uppfattar, vilket i sin tur kan vara skadligt för den folkgrupp som relateras till den kriminella verksamheten

Här förmedlas ett tydligt ”Vi & De” inom Polismyndighetens diskurs, där Polismyndigheten står på ”vi”-sidan och ser på det de kriminella gör, medan de kriminella blir kategoriserade i ett ”de”, som inte hör till samhället helt och hållet. Att kategorisera de kriminella som ett ”de” innebär att individualiseringen av de kriminella aktörerna går förlorad, vilket leder till att läsaren får en större distans till den gruppen av människor (Machin & Mayr 2012, s. 80). ”Invandrare” och ”invandrare kopplade till kriminalitet” tillhör både den privata och offentliga diskursen, och Castello (2015, s. 55) presenterar ett resultat som visar att negativa attityder gentemot immigranter förstärks när diskurser presenterar dessa som avvikande och kopplade till kriminalitet. Naturligtvis kan det finnas skäl till att Polismyndigheten konstruerar dem kriminella som de ser dem – är det flest invandrare som håller på med illegala aktiviteter så är det så. En fråga Polismyndigheten skulle kunna ställa sig här är då ”är detta av relevans?”. Om den etniska bakgrunden är en viktig faktor inom kriminalitet som allmänheten behöver känna till är informationen relevant, men om inte så finns det ingen anledning att inkludera det. Leder informationen till större skada på en oskyldig grupp än vad den kan gynna arbetet mot de skyldiga bör den språkliga konstruktionen se annorlunda ut. Machin och Mayr (2012, s. 4) beskriver språket som något som både *formar* samhället och formas *av* samhället. Detta påstående styrker argumentet att konstruktionerna bör vara gynnsamma för samhället och dess invånare, eftersom språket kan hjälpa till att forma samhället till något som är bra för alla.

Referenser

- Boréus, K. & Seiler Brylla, C. (2018). Kritisk diskursanalys. I: Boréus, K. & Bergström, G. (red.), *Textens mening och makt - Metodbok i samhällsvetenskaplig text- och diskursanalys*. Lund: Studentlitteratur, ss. 305-354
- Brottsförebyggande rådet (Brå). (2023). *Narkotikabrott*. Tillgänglig: <https://bra.se/statistik/statistik-ombrottstyper/narkotikabrott.html> [Hämtad: 2023-11-20]
- Brottsförebyggande rådet (Brå). (2020). *Dödligt våld i den kriminella miljön: 2005-2017*. Tillgänglig: https://bra.se/download/18.7d27ebd916ea64de5304ed97/1614334722173/2020_4_Dodligt_vald_i_den_kriminella_miljon.pdf
- Brottsförebyggande rådet (Brå). (u.å.a). *Anmälda brott per 100 000 invånare f.r.om. år 1950*. Tillgänglig: <https://bra.se/statistik/kriminalstatistik.html> [Hämtad: 2023-11-15]
- Brottsförebyggande rådet (Brå). (u.å.b). *Organiserad brottslighet*. Tillgänglig: <https://bra.se/forebyggabrott/forebyggande-utifran-amne/organiserad-brottslighet.html> [Hämtad: 2023-11-20]
- Brottsförebyggande rådet (Brå). (u.å.c). *Polisens arbete*. Tillgänglig: <https://bra.se/forebyggabrott/polisens-arbete.html> [Hämtad: 2023-11-20]
- Castello, D. (2015). *Discursive Representations of Migrants as Victims and Perpetrators in the British Press: A Corpus-Assisted Discourse Analysis*. Diss. The School of Humanities of the University of Birmingham. <https://www.birmingham.ac.uk/Documents/college-artslaw/cels/essays/appliedlinguistics/Discursive-Representations-of-Migrants-as-Victims-and-Perpetrators-in-the-British-Press-A-Corpus-Assisted-Discourse-Analysis.pdf> [Hämtad: 2023-12-13]
- Ethelb, H. (2016). The People or the Police: Who to Blame? A Study Investigating Linguistic and Textual Devices Journalists Use in Framing News Stories. *Theory and Practice in Language Studies Vol. 6(12)*, ss. 2245-2253. Doi: [10.17507/tpls.0612.02](https://doi.org/10.17507/tpls.0612.02) [Hämtad: 2023-12-06]
- Eriksson, L. & af Trolle, S. (2019). "Polisens larm: 50 gäng härjar i Stockholm": *En kvalitativ textanalys av konstruktionen av kriminella nätverk*. Kandidatuppsats. Södertörns högskola. <https://www.diva-portal.org/smash/get/diva2:1387277/FULLTEXT02.pdf> [Hämtad: 2023-12-06]

- Fairclough, N. & Wodak, R. (1997). Critical Discourse Analysis. I: van Dijk, T.A. (red.) *Discourse as Social Interaction, Discourse Studies: A Multidisciplinary Introduction. Vol. 2*. London: Sage, ss. 258-284.
- Haslam, N. (2006). Dehumanization: An Integrative Review. *Personality and Social Psychology Review, Vol. 10(3)*, ss. 252-264. Doi: [10.1207/s15327957pspr1003_4](https://doi.org/10.1207/s15327957pspr1003_4) [Hämtad: 2023-12-06]
- Holmberg, P. & Karlsson, A-M. (2019). *Grammatik med betydelse. En introduktion till funktionell grammatik*. (2:a upplagan). Lund: Studentlitteratur.
- Holmberg, P., Karlsson, A-M. & Nord, A. (2019). Funktionell grammatik och textanalys. I: Holmberg, P., Karlsson, A-M. & Nord, A. (red.) *Funktionell textanalys*. (2:a upplagan). Lund: Studentlitteratur, ss. 7-18
- Hornscheidt, L. & Landqvist, M. (2014). *Språk och diskriminering*. Lund: Studentlitteratur
- Karlsson, A-M. (2019). Texters ideationella grammatik. I: Holmberg, P., Karlsson, A-M. & Nord, A. (red.), *Funktionell textanalys*. (2:a upplagan). Lund: Studentlitteratur, ss. 21-38
- Machin, D. & Mayr, A. (2012). *How to do critical discourse analysis: a multimodal introduction*. Los Angeles: Sage.
- Motion 2019/20:3832. *Kraftsamling för att bekämpa brottsligheten i Sverige*. Tillgänglig: https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/motion/kraftsamling-for-att-bekampa-brottsligheten-i_h7022832/ [Hämtad: 2023-12-15]
- Nationalencyklopedin. (u.å.a). *Organiserad brottslighet*. <https://www.ne.se/uppslagsverk/encyklopedi/l%C3%A5ng/organiserad-brottslighet> [Hämtad: 2023-11-20]
- Nationalencyklopedin. (u.å.b). *Gängbrottslighet*. <https://www.ne.se/uppslagsverk/encyklopedi/l%C3%A5ng/g%C3%A4ngbrottslighet> [Hämtad: 2023-11-20]
- Polismyndigheten. (2019). *Myndighetsgemensam lägesbild om organiserad brottslighet 2019*. [Broschyr, tillgänglig på polisen.se].

- Polismyndigheten. (2023a). *Organiserad brottslighet – polisens arbete*. <https://polisen.se/om-polisen/polisens-arbete/organiserad-brottslighet/> [Hämtad: 2023-11-20]
- Polismyndigheten. (2023b). Informationsutskick. *Vanliga situationer när polisen behandlar personuppgifter*. <https://polisen.se/lagar-och-regler/behandling-av-personuppgifter/vanliga-situationer/> [Hämtad: 2023-12-13]
- Polismyndigheten. (2018). *Brottsförebyggande arbete – polisens arbete*. <https://polisen.se/om-polisen/polisens-arbete/brottsforebyggande-arbete/> [Hämtad: 2023-12-19]
- Polismyndigheten. (u.å.a). *Jobba som polis*. <https://polisen.se/jobb-och-utbildning/bli-polis/arbete-som-polis/> [Hämtad: 2023-11-20]
- Polismyndigheten. (u.å.b). *Utsatta områden – polisens arbete*. <https://polisen.se/om-polisen/polisens-arbete/utsatta-omraden/> [Hämtad: 2023-11-14]
- Svedin, G. (2021). Brottslighet som politiskt konfliktområde. Från bråkiga arbetare till kriminella invandrare: samhällsfarliga i kriminalpolitisk debatt och brottslighetens politisering i Sverige under 200 år. *Statsvetenskaplig tidskrift Vol. 123(1)*, ss. 587–623.
<https://journals.lub.lu.se/st/article/view/23733/20999> [Hämtad: 2023-12-06]
- Winther Jørgensen, M. & Philips, L. (2000). *Diskursanalys som teori och metod*. (1:a upplagan). Lund: Studentlitteratur.